

Алсын хараа - 2050

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам

2023 он

Д/д	Зорилт	Арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр (сая төгрөг)	2022 оны зорилтот түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт	Хүрсэн түвшин, үр дүн	Хэрэгжилтийн хувь
Хоёр. ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ							
1	2.1. Хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, боловсролыг хувь хүний хөгжил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь болгон туршдаа суралцахуйн тогтолцоог бэхжүүлнэ.	2.1.43. Нээлттэй боловсролын тогтолцоог бий болгон цахим болон зайн сургалтын нэгдсэн платформ хөгжүүлэн бүх шатны боловсролын сургалтын байгууллагыг цахим хэрэглээнд бүрэн шилжүүлж, бүх насны суралцагч, иргэдэд зориулсан цахим сургалтын хөтөлбөр, агуулга боловсруулан түгээнэ.	2020 - 2050	-	-	Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 11 дэх хэсгийн 7 дахь заалт, Монгол Улсын 2022 оны төсвийн тухай хууль, Боловсролын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд болон Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/473, А/221 дугаар хамтарсан тушаалыг тус тус үндэслэн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны харьяа Улаанбаатар хот болон орон нутаг дахь мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудыг Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд шилжүүлэн, хүлээлгэн өгсөн болно. Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яам нь зөвхөн хөдөлмөр эрхлэлтийн богино хугацааны мэргэшүүлэх сургалтын бодлого хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, үнэлгээ судалгааны институт нь 6 удаагийн СЗЧЭС-ыг U-TVET систем ашиглан танхим болон цахим хосолсон хэлбэрээр зохион байгуулсан. 11 сэдвийн агуулгын хүрээнд багшийн бэлтгэсэн танилцуулга /ppt/, суралцагчдын гэрийн даалгавар, бие даалт, удирдамж, хичээлийн агуулгын хүрээнд уншиж судлах нэмэлт материал, видео зэрэг материалыг хичээлийн хуваарийн дагуу системд байршуулсан. Мөн Мэргэжлийн сургалтын бодлогын шинэчлэлт, өөрчлөлт цаашдын хөгжлийн чиг хандлагатай уялдуулан Монгол Улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй мэргэжлийн сургалтын байгууллагын удирдлага, мэдээллийн системийг хөгжүүлж тасралтгүй сайжруулалт, шинэчлэлт хийх хүрээнд Мэргэжлийн сургалтын байгууллагын удирдлага, мэдээллийн нэгдсэн систем www.mergejl.mn-д Мэргэжлийн суралтын байгууллагыг бүрэн бүртгэлжүүлэх болон бүх төрлийн хүсэлтийг цахимаар хүлээж авах, шийдвэрлэх, явцын хяналтыг ил тод болгох ажлын хүрээнд нийт 87 байгууллагын 220 хөтөлбөр хянасан. Үүнээс 138 хөтөлбөрийн баталгаажуулан, 82 хөтөлбөрийг буцаасан байна.	70
2	2.3. Хүн амын тогтвортой өсөлтийг дэмжиж идэвхтэй, бүтээлч иргэн, гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.	2.3.1. Хүн амын төрөлтийг дэмжсэн, гэр бүлд ээлтэй хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын бодлого, хөтөлбөрүүд хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050			Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулиар дунд хугацааны хөгжлийн 7 зорилтот хөтөлбөртэй байхаар хуульчилсан. Дээрх хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдийг боловсруулах чиг үүрэг бүхий ажлын дэд хэсгийг ЭЗХ-ийн сайдын 2022 оны А/38 дугаар тушаалаар баталж, Нийгмийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр боловсруулах дэд ажлын хэсгийн ахлагчаар С.Зулпхар, нарийн бичгийн даргаар А.Хишигбаяр нар ажиллаж байна. НХЗХ-т “Зорилго 1. Хүн амын тогтвортой өсөлт, зохистой бүтцийг бүрдүүлнэ” гэсэн	70

					хүрээнд “Зорилт 4.4. Дотоод шилжих хөдөлгөөний зохицуулалтыг сайжруулж, хүн амын байршлын зохимжтой бүтцийг хадгална” гэсэн зорилт, түүнийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр шилжин суурьшигчдын бүртгэлд хамрагдалтыг сайжруулж, нийгмийн суурь үйлчилгээнд бүрэн хамруулах, орон нутагт шилжин суурьшигчдын бизнес, хөдөлмөр эрхлэлтийн дэмжлэг, орон сууцны хөнгөлөлт, буцалтгүй тусламж, урамшууллыг нэмэгдүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг тусгаад байна.	
3	2.3.2. Хүүхдийн эрх, хөгжил, хамгааллын тогтолцоог бэхжүүлж, хүүхэд, гэр бүлд ээлтэй, тэгш боломж бүхий нийгмийн хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлэн, олон үндэстний гэр бүлээс гаралтай, хөгжлийн бэрхшээлтэй, шилжин суурьшигчид, эмзэг болон эрсдэлт бүлгийн гэр бүлийн хүүхдүүдийн тэгш эрх, аюулгүй байдлыг хангана.	2020 - 2050	-	-	Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын тухай хуулийн төслийг батлагдсан үзэл баримтлалын дагуу боловсруулж, 20 гаруй удаагийн хэлэлцүүлэг хийж, Засгийн газрын гишүүд, эрдэмтэн судлаачид, иргэний нийгмийн болон олон улсын байгууллага, анхан, дунд шатанд ажилладаг салбар салбарын нийгмийн ажилтан, мэргэжилтнүүд, Хүүхдийн оролцооны байгууллагуудын 800 гаруй хүүхэд болон иргэд, олон нийтээс санал авч ажилласан. Хүүхэд хамгааллын тухай хууль 6 бүлэг 25 зүйлтэй байсныг 7 бүлэг, 2 дэд бүлэг, 57 зүйлтэйгээр шинэчлэн боловсруулсан. Дагалдан 12 хуулийн төслийг боловсруулсан Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх хүсэлтийг ХНХ-ын сайдын 2023 оны 05 сарын 26-ны өдрийн 01/1446 тоот албан бичгээр Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлж, 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар танилцуулсан.	70
	2.3.3. Монгол хүний хөгжлийн цогц судалгаанд үндэслэн төрөөс хүн ам, гэр бүл, хүүхэд, залуучууд, хөдөлмөрийн болон ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, шилжин суурьшигчдын эрхийг хамгаалах, нийгмийн суурь үйлчилгээг тэгш хүргэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар баримтлах бодлого, хөтөлбөр хэрэгжүүлж, салбар дундын бодлого	2020 - 2050		Нийгмийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр боловсруулж, салбар дундын бодлого зохицуулалтыг сайжруулна.	Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулиар дунд хугацааны хөгжлийн 7 зорилтот хөтөлбөртэй байхаар хуульчилсан. Дээрх хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдийг боловсруулах чиг үүрэг бүхий ажлын дэд хэсгийг ЭЗХ-ийн сайдын 2022 оны А/38 дугаар тушаалаар баталж, Нийгмийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр /НХЗХ/ боловсруулах дэд ажлын хэсгийн ахлагчаар С.Зулпхар, нарийн бичгийн даргаар А.Хишигбаяр нар ажиллаж байна. НХЗХ-т “Зорилго 1. Хүн амын тогтвортой өсөлт, зохистой бүтцийг бүрдүүлнэ” гэсэн хүрээнд “Зорилт 4.4. Дотоод шилжих хөдөлгөөний зохицуулалтыг сайжруулж, хүн амын байршлын зохимжтой бүтцийг хадгална” гэсэн зорилт, түүнийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр шилжин суурьшигчдын бүртгэлд хамрагдалтыг сайжруулж, нийгмийн суурь үйлчилгээнд бүрэн хамруулах, орон нутагт шилжин суурьшигчдын бизнес, хөдөлмөр эрхлэлтийн дэмжлэг, орон сууцны хөнгөлөлт, буцалтгүй тусламж, урамшууллыг нэмэгдүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг тусгаад байна.	90
4		2020 - 2050		Хүүхэд харах үйлчилгээний журам, стандартыг шинэчлэн батлуулж, хүүхэд хүлээж авах бэлтгэлийг хангасан байна.	2023 онд хүүхэд харах үйлчилгээний санхүүжилт 1,5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан. Хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд хүүхэд харах төвүүдэд тогтмол хяналт тавих, СӨБ-ын хамрагдалтын давхцалыг арилгаж, ирцийн бүртгэлийн хяналтыг сайжруулан ажилласнаар 2023 оны эхний хагас жилийн гүйцэтгэлээр нийтдээ 1555 /үүнээс хөгжлийн бэрхшээлтэй 96 хүүхэд/ хүүхдийн зардалд 1,225,486,150 төгрөгийн санхүүжилт хийгдсэн. Улсын хэмжээнд 141 хүүхэд харах үйлчилгээний төвд 355 хүүхэд харагч ажиллаж, 1555 хүүхэд хамрагдсан. Цаашид хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, хилийн застав дахь хүүхэд, алслагдсан сумын хүүхдүүдийг хамруулах ажиллагааг үе шаттайгаар зохион байгуулж байна.	50

		зохицуулалтыг сайжруулна.			<p>ХНХЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 ны 04 сарын О/108 тоот тушаалаар Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга боловсруулах ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.</p> <p>Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн үр дагаврын үнэлгээ, нөхцөл байдлын судалгааны тайланг хүүхэд харах үйлчилгээ эрхлэгч болон салбарын ажилтнуудад 2 удаа хэлэлцүүлж санал авч эцэслэсэн.</p> <p>Ажлын хэсгийн гишүүд хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын үзэл баримтлалын төслийг боловсруулж, салбарын ажилтнууд, хүүхэд харах үйлчилгээ эрхлэгчид, өдөр өнжүүлэх төвийн төлөөлөл, ОУБ, ТББ-ын төлөөлөл зэрэг 70 гаруй хүн оролцсон хэлэлцүүлэг хийв.</p>	
			1,5 тэрбум	<p>Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч хүүхдийн хувьд урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээ, хамгаалал шаардлагатай хүүхдэд хариу үйлчилгээг хувь үзүүлсэн байна.</p> <p>21 аймаг, 9 дүүрэгт Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээнд 38377 хүүхэд, 38134 эцэг эх хамрагдсан. Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээ 301 цэгт хүрч очиж ажилласан ба эрх нь зөрчигдсөн 1537 хүүхдийг илрүүлж, 912 хүүхдийг хүүхэд хамгааллын байгууллага бусад байгууллагад холбон зуучилсан.</p> <p>Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороод аймаг, дүүрэг, сум дундын шүүхтэй сумдад байгуулагдаж, 38 хороонд 522 гишүүн хуулиар хүлээсэн чиг үүргийн дагуу ажиллаж байна. Хагас жилийн байдлаар хууль зүйн хороо 16 удаа хуралдаж, 1226 хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлсэн байна. Тухайлбал, гэмт хэргийн сэжигтэн хүүхэд-129; гэмт хэргийн хохирогч хүүхэд-383; гэмт хэргийн гэрч хүүхэд-131; хүмүүжлийн чанартай арга хэмжээнд хүүхэд-573; хорихоос өөр төрлийн ял шийтгэлтэй хүүхэд-3; эрүүгийн хариуцлага хүлээсэн хүүхэд-3; сургалт хүмүүжлийн тусгай байгууллагаас суллагдсан хүүхэд-4 байна.</p> <p>-Аймаг, нийслэл, дүүргийн хэмжээнд Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйлд заасан Хүүхдийн эрхийн зөрчлийн хүрээнд нийт 59 гомдол мэдээллийг хүлээн авч, 50 зөрчил шалган шийдвэрлэсэн бөгөөд нийт 16,100,000 төгрөгийн мөнгөн торгууль оногдуулсан байна. Шийдвэрлэлт 84.2 хувтай байна.</p> <p>-Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд нийт 48,919 дуудлага ирснээс зорилтот дуудлага 26,070, зорилтот бус 22,849 дуудлага байна.</p> <p>-Кейсийн тоо 4490, үүнээс хаагдсан кейс 2335, хяналтад 2155 байна.</p> <p>-Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд ирсэн хүүхдийн эрхийн зөрчлийн дуудлага мэдээлэл, кейс шийдвэрлэлтийг эрчимжүүлэх, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээний чанарыг сайжруулах, тулгамдаж буй асуудлыг хэлэлцэх мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгөх, мэдээлэл солилцох зорилготой кейс хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг батлуулан, сард нэг удаа 21 аймаг, нийслэл, 9 дүүргийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, хэлтсийг оролцуулан зохион байгуулж байна.</p> <p>-2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үйлчилгээний зардалд 3,755.4 тэрбум төгрөг төсөвлөгдсөн ба гүйцэтгэл 73% буюу 2,740.0 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан байна.</p>	100	
			221,8 сая	<p>Гэр бүл, хүүхэд, залуучууд ахмад настны хөгжлийн цогц төвийн үйлчилгээг нийт хүн амын 10-сая</p> <p>- Аймаг, дүүрэг, зарим сумдын Залуучуудын хөгжлийн нийт 43 төв 2023 оны эхний хагас жилд нийт 276 мянган залуучууд буюу 15-34 насны нийт залуучуудын 28.5 хувийг Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэгт заасан залуучуудын хөгжлийг дэмжих 7 төрлийн арга хэмжээ, үйлчилгээнд хамруулсан.</p> <p>- Аймаг, нийслэл, дүүргүүдэд нийт 29 “Гэр бүлийн зөвлөгөө өгөх төв” ажиллаж, гэр бүлийн боловсрол олгох, хүүхэд хүмүүжлийн эерэг арга</p>	100	

					доошуй хувьд эзэмшүүлэх, угийн бичиг хөтлөх, зан үйлд нөлөөлөх чиглэлээр сургалт, хөгжлийн үйл ажиллагаа зохион байгуулж, 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар нийт 20669 хүнд үйлчилгээ үзүүлснээс 85 хувь нь гэр бүлийн боловсрол, хүүхэд хүмүүжлийн эерэг арга, угийн бичгийн хөтлөлт, зан төлвийн нөлөөлөх сургалтад тус тус хамрагдаж, 15 хувь нь сэтгэл зүйн болон хууль эрх зүйн зөвлөгөө, холбон зуучлах үйлчилгээ үзүүлсэн байна. -2022 онд хүүхдийн зуслангийн хүүхдийг хөгжлийн хөтөлбөрт 59378 хүүхэд, Хүүхдийн ордон, төвөөр үзүүлэх хөгжлийн үйлчилгээнд 56523 хүүхэд хамрагдсан бол 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар зуслангийн үйл ажиллагаанд 7100 хүүхэд хамрагдаад байна.	
5	2.3.4. Орлогын тэгш бус байдлыг багасган нийгмийн суурь үйлчилгээг тэгш хүргэж, нийгмийн зорилтот болон ялгаатай бүлгүүдийн эрх, тэгш оролцоог хангана.	2020 - 2050	Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаа	Хүүхдийн орлогын болон орлогын бус ядуурлын дүн шинжилгээ хийгдсэн байна.	Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар, Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Авто тээврийн үндэсний төв, И-Монгол академи зэрэг төрийн 15 байгууллагын төлөөллийг оролцуулан байгуулж ажилласан. Уг ажлын хэсгээс гарсан санал дүгнэлтийн дагуу Төрийн 5 /УСХ, НДЕГ, АТҮТ, ТЕГ, УБЕГ/ байгууллагын 7 өгөгдлийн сангийн 12 үзүүлэлтээр тооцсон захиргааны өгөгдөлд үндэслэсэн орлогыг орлуулан тооцох аргаар өрхийн амьжиргааны түвшин тодорхойлох аргачлалаар нийт өрх, хүн амын амьжиргааны түвшнийг үнэлж, Монгол Улсын нийт өрхийн амьжиргааны түвшнээр эрэмбэлсэн өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санг үүсгэж, орлогыг орлуулан тооцох хосолмол аргачлалыг үндэсний статистикийн дарга, хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны А/16, А/4 тоот тушаалаар баталсан. Уг аргачлалын дагуу 2023 оны 1 дүгэр сайрын байдлаар Монгол Улсын нийт 0-18 насны хүүхэдтэй 568,520 өрхийн хүүхдийн 1,261,344 хүүхдийн 91 хувь буюу 492,431 өрхийн 1,147,822 хүүхдэд хүүхдийн мөнгийг 1-6 дугаар саруудад сар бүр 100.0 мянган төгрөгөөр олгосон. 2023 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдөр 2022 оны УИХ-ын “Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 71 дүгээр тогтоолд өөрчлөлт орж 2023 оны 7 дугаар эхлэн нийт хүүхдэд олгосон. Цаашид дээрх аргачлалыг ашиглан зорилтот өрх иргэнийг тодорхойлон нийгмийн халамжийн үйлчилгээг үзүүлэхэд ашиглах болно.	70
6	2.3.5. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх замаар өрхийн орлогыг тогтмол нэмэгдүүлнэ.	2020 - 2050	12.6 тэрбум Дэлхийн банк	20.0 тэрбум	Засгийн газрын 2021 оны 340 дүгээр тогтоолоор “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас жижиг зээл олгох, түүнд батлан даалт гаргах, хүүг нь нөхөн төлөх, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх журам”-ыг шинэчлэн баталсан бөгөөд журамд жижиг зээлийг 36 хүртэл сарын хугацаатай олгох, үндсэн зээлээс 6 сарын хугацаатай чөлөөлөх, жижиг зээлийн хэмжээг хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч болон малчинд 10.0 сая хүртэл төгрөг, нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэн болон гадаад улсад хөдөлмөр эрхэлж байгаад буцаж ирсэн иргэнд 25.0 сая хүртэл төгрөг, бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчид 50.0 сая хүртэл төгрөг байхаар шинэчлэн баталсан. Дээрх журмын 2.18-д заасны дагуу Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны А/93 дугаар тушаалаар “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн жижиг зээлийг дамжуулан олгох банкныг сонгон шалгаруулах удирдамж”-ийг баталсан бөгөөд уг удирдамжид заасны дагуу хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчин, нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэн, бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгч болон гадаад улсад хөдөлмөр эрхэлж байгаад буцаж ирсэн иргэдэд Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн өөрийн эх үүсвэрээс /20.0 тэрбум төгрөг/ бага хүүтэй, жижиг зээлийг 2023 оны 2 дугаар сараас эхлэн олгож	100

					байна. Уг зээлийг аймаг, орон нутагт жилийн 4.4 хувийн хүүтэй Төрийн банкаар, Улаанбаатар хотод жилийн 8.5-8.8 хувийн хүүтэй Хаан банк, Төрийн банк, Худалдаа хөгжлийн банкуудаар дамжуулан олгож байна. 2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар нийт 816 иргэнд 17.9 тэрбум төгрөгийн жижиг зээлийг олгож 1703 ажлын байрыг бий болгох, хадгалахад дэмжлэг үзүүлсэн байна.	
7	2.3.6. Өрхийн амьжиргааны түвшнийг тогтоох аргачлалыг боловсронгуй болгож, гэр бүлийн гишүүн бүрд үзүүлэх нийгмийн халамжийн тусламж, дэмжлэгийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	2020 - 2050	Дэлхийн банкны 4500\$	Төрийн захиргааны мэдээлэл солилцох боломжийг судалсан байна. Судалгаа хийсэн байна. Судалгааны үр дүнд бүрдсэн мэдээллийн сангийн мэдээллийг бодлого хөтөлбөрт ашиглаж эхэлсэн байна.	Монгол Улсын Их Хурлаас 2012 онд шинэчлэн баталсан Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.1.2-т Нийгмийн халамжийн дэмжлэг, тусалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэнийг тодорхойлох аргачлалыг Нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Үндэсний статистикийн хороо хамтран батлахаар заасан. Үүний дагуу манай улс орлогыг орлуулан тооцох арга (ООТА)-аар өрхийн амьжиргааны түвшинг тодорхойлох аргачлал (ӨАТТА)-ыг 2010, 2013, 2016 онуудад боловсруулан халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага ҮСХ-той хамтран баталж, өрхийн амьжиргааны түвшинг тодорхойлон улсын хэмжээнд өрхийн амьжиргааны түвшингээр эрэмбэлсэн мэдээллийн санг бүрдүүлж бодлого, хөтөлбөрт ашиглаж ирсэн юм. Энэхүү аргачлалыг хамгийн сүүлд Үндэсний статистикийн хорооны дарга, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдрийн хамтарсан А/84, А/89 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан. Уг аргачлалын гол онцлог нь өрхийн амьжиргаанд нөлөө үзүүлэхүйц, орлогыг орлуулан тооцох боломжтой төрийн байгууллагын мэдээллийг ашиглаж өрхийн амьжиргааг үнэлэх боломжийг бүрдүүлсэн. Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 71 дүгээр тогтоолоор хүүхдийн мөнгийг өрхийн амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан нийт хүүхдийн 91 хувьд олгохдоо өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сан болон төрийн мэдээллийн бусад санг ашиглан бүрдүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Ингэснээр өмнөх батлагдсан аргачлалд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж “Захиргааны өгөгдөлд үндэслэн орлогыг орлуулан тооцох аргаар өрхийн амьжиргааны түвшинг тодорхойлох аргачлал”-ыг нэмж тусган Үндэсний статистикийн хорооны дарга, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 01 дүгээр сарын 16-ны өдрийн А/14, А/04 дүгээр хамтарсан тушаалаар баталсан юм. Уг аргачлалын дагуу Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/36 тоот тушаалаар улсын хэмжээнд орлогыг орлуулан тооцох аргаар өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох судалгааг зохион байгуулах удирдамжийг баталсан. ООТА-аар өрхийн амьжиргааны түвшин тодорхойлох судалгааны мэдээлэл цуглуулах ажлыг 26,900 өрхийг хамруулсан бөгөөд улсын хэмжээнд 21 аймаг, 9 дүүргийн ХХҮГ/ХХҮХ-ийн дарга, мэргэжилтэн болон судалгааны багийн гишүүдэд программ хангамжийн сургалтуудыг танхим болон цахимаар зохион байгуулсан. Судалгаанд нийт хамрагдах өрхийн 99.1% хамрагдсан тул цаашид төрийн бусад байгууллагаас шаардлагатай мэдээллийг авч өрхийн амьжиргааг үнэлж ажиллах юм.	90
8	2.3.7. Хүүхдийн тоо, наснаас хамааруулан хөнгөлөлт эдлүүлэх,	2020 - 2050		2023 оны 01 сарын 01 өдрөөс хэрэгжинэ.	Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн үйлчилгээ өөрчлөгдөж байгаатай холбогдуулан emongolia болон ehalamj систем дээрх хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн үйлчилгээний хэсгийг өөрчлөх ажлын даалгавар боловсруулах, туршилт хийх зэрэг үйл ажиллагааг зохион байгуулав.	70

		хуримтлал бий болгох тогтолцоог бүрдүүлнэ.					
9		2.3.8. Залуучуудын эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн харилцаа, сэтгэл зүй, хөгжлийн хэрэгцээг дэмжих, бодит хуримтлал бий болгоход чиглэсэн “Залуу гэр бүл” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	803.9 сая	Нийт залуучуудын 45 хувийг залуучуудын хөгжлийн үйлчилгээнд хамруулна.	Аймаг, дүүрэг, зарим сумдын Залуучуудын хөгжлийн нийт 43 төв 2023 оны эхний хагас жилд нийт 276 мянган залуучууд буюу 15-34 насны нийт залуучуудын 28.5 хувийг Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэгт заасан залуучуудын хөгжлийг дэмжих 7 төрлийн арга хэмжээ, үйлчилгээнд хамруулсан байна.	50
10		2.3.9. Ажил хөдөлмөр эрхэлдэг эцэг эхэд ажил, ар гэрийн амьдралын тэнцвэрийг хангахад дэмжлэг үзүүлнэ. (эцэг эхийн ажлын цагийн зохицуулалтыг оновчтой, сонголттой болгох, хагас цагийн хөдөлмөр эрхлэлт, зайнаас ажиллахыг дэмжих)	2020 - 2050		2021 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр батлагдсан Хөдөлмөрийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-аар зохицуулсан. 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс мөрдсөн байна.	Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 43.3-т ажил, амралтын цагийг зохицуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн уян хатан нөхцөл хэрэглэх зэргээр ажилтны ажил, амьдралын тэнцвэрийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хамтын гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэмжээнд тусгах замаар ажилтны хүүхдэд ээлтэй, хүүхэд хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ гэж заасан. Түүнчлэн хуулийн 140 дүгээр зүйлд жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан ажил үүргээ гэрээсээ, эсхүл зайнаас гүйцэтгэхээр ажил олгогчтой тохиролцож болохоор заасан. Мөн 66 дугаар зүйлд Ажлын бүтэн бус цагаар ажиллуулах хөдөлмөрийн гэрээ, 67 дугаар зүйлд Гэрээсээ ажиллах ажилтны хөдөлмөрийн гэрээ, 68 дугаар зүйлд Зайнаас ажиллах ажилтны хөдөлмөрийн гэрээ зэргийг тусгасан. Тус хуулийн 85 дугаар зүйлд Ажлын цагийг богиносгох нөхцөлийг заасан бөгөөд 85.1.2-т жирэмсэн, хөхүүл хүүхэдтэй эмэгтэй ажилтны ажлын цагийг богиносгохоор эмнэлгийн магадалгаа гарсан, 88.5 Жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан өөрөө зөвшөөрөөгүй бол шөнийн цагаар ажиллуулахыг хориглоно. 91.4.Жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан өөрөө зөвшөөрөөгүй бол илүү цагаар ажиллуулахыг хориглоно; 98.2.Жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй, эсхүл 16 хүртэлх насны байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажилтан өөрөө зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд нийтээр амрах баярын болон долоо хоног бүрийн амралтын өдөр ажиллуулахыг хориглоно гэсэн заалт тусган батлуулж мөрдөж байна. Мөн 135 дугаар зүйлд Жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй эх /ганц бие эцэг/-ийн хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг цуцлахыг хориглох, 136 дугаар зүйлд Хүүхэд хөхүүлэх, асрах нэмэлт завсарлага, олговор олгох, 137 дугаар зүйлд Жирэмсний болон амаржсаны амралт, эцгийн чөлөө, 138 дугаар зүйлд Нярай хүүхэд үрчлэн авсан ажилтанд чөлөө олгох, 139 дүгээр зүйлд Хүүхэд асрах чөлөө олгох, 141.1.Жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтныг өөрөө зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд албан томилолтоор ажиллуулахыг хориглоно зэрэг заалтыг тусган батлуулан, мөрдүүлж байна.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 43.3-т ажил, амралтын цагийг зохицуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн уян хатан нөхцөл хэрэглэх зэргээр ажилтны ажил, амьдралын тэнцвэрийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хамтын гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэмжээнд тусгах замаар ажилтны хүүхдэд ээлтэй, хүүхэд хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ гэж	100

					заасан. Түүнчлэн хуулийн 140 дүгээр зүйлд жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан ажил үүргээ гэрээсээ, эсхүл зайнаас гүйцэтгэхээр ажил олгогчтой тохиролцож болохоор заасан.	
11	2.3.10. Оюутны хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих “Оюутны хөдөлмөрийн бирж” байгуулж хөгжүүлнэ.	2020 - 2050	1,030.0 мянган төгрөг	Цагийн ажил хийх хүсэлтэй оюутан залуучуудыг 85-аас доошгүй хувийг цагийн ажлын байранд зуучилсан байна.	<p>Нийслэлийн Хөдөлмөр эрхлэлтийн газрын дэргэдэх Цагийн хөдөлмөрийн биржээр дамжуулан оюутан залуучуудыг цагийн ажилд зуучлах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 1437 ажил олгогчийн 8602 ажлын байрны захиалга ирүүлж, дараах байдлаар үйлчилгээ үзүүлсэн байна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ажлын байрны захиалгын тоо: Нийт 8602 (цагийн ажлын байр 4516, байнгын болон түр ажлын байр 4086) • Ажлын байрны захиалгад бүртгүүлсэн ажил хайгч: Нийт 15634 иргэн (цагийн ажилд 3949, байнгын болон түр ажлын байранд 11470, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн 215) • Ажлын байр санал болгосон: 6581 • Ажилд зуучлагдсан: 6238 (цагийн ажилд 3802, байнгын болон түр ажлын байранд 2370, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн 66) • Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, мэдээлээр хангах үйлчилгээнд хамрагдсан 4300 (ганцаарчилсан 2288, бүлгээр 2012) оюутан, залуучууд ажил хайгч иргэд, зорилтот бүлгийн иргэдэд хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээлэл зөвлөгөө өгч, байнгын болон түр цагийн ажлын байранд зуучлагдан ажилласан байна. <p>Түүнчлэн “Хөдөлгөөнт бирж” арга хэмжээг зохион байгуулан ажиллаж эхлээд байна. Арга хэмжээний хүрээнд 2023 оны 5 дугаар сард “Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын салбарт мэдлэг, сайн туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэх нь” өдөрлөг, ШШГЕГ-ын 407-р нээлттэй, хаалттай хорих ангитай хамтран “Эх үрс-Итгэлт ирээдүй” өдөрлөгийг тус тус зохион байгуулсан. Өдөрлөгт нийт 113 суралцагч, төгсөгчдөд хөдөлмөрийн зах зээлийн зөвлөгөө мэдээлэл өгч, 275 хүмүүжигч болон хаалттай хорих ангийн бусад хүмүүжигчдэд хууль тогтоомж болон ажил олоход хүндрэлтэй иргэдийг ажлын байраар хангах ажил олгогчийн дэмжлэгийн талаар зөвлөгөө, мэдээлэл өгч ажилласан.</p> <p>Оюутан, залуучуудын цагийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нийгмийн хариуцлагыг хүлээсэн 100-ас дээш ажилтантай аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын жагсаалтыг шинэчилж, үйл ажиллагаа явуулж байгаа их, дээд сургууль, коллежийн дэргэдэх 18 оюутны хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төвүүдтэй гэрээ байгуулан хамтран ажиллаж байна.</p>	100
12	2.3.11. Гадаадад сурч, хөдөлмөрлөж байгаа монгол иргэдийн мэдээллийн сан бүрдүүлж, тэднийг иргэний эрхээ эдлэх боломж, нөхцөлийг техник, технологийн ололтод тулгуурлан бүрдүүлж, эх орондоо чиглэсэн бизнесийн болон сайн дурын үйл ажиллагаа, судалгаа,	2020 - 2050	-	-	<p>Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 20 дугаар зүйлд “Монгол ажилтныг эх орондоо буцаж ирэхэд дэмжлэг үзүүлэх” тухай тусгасан болно. Эх орондоо буцаж ирсэн монгол ажилтанд ажлын байр бий болгох, жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх, хөдөлмөр эрхлэхэд хууль тогтоомжид заасны дагуу дэмжих, төсөл, хөтөлбөрт хамруулах дэмжлэг үзүүлнэ. Энэхүү үйл ажиллагааны санхүүжилтийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан, жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан, холбогдох Засгийн газрын тусгай сангийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлэхээр тусгасан болно.</p> <p>Мөн Засгийн газрын 2021 оны 340 дүгээр тогтоолоор “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас жижиг зээл олгох, түүнд батлан даалт гаргах, хүүг нь нөхөн төлөх, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх журам”-ыг шинэчлэн баталсан. Журмын 2.2-т зээл хүсэгч нь Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуульд заасан иргэн,</p>	100

		шинжилгээ хийх, эх нутагтаа эргэн ирж ажиллаж, хөдөлмөрлөхөд дэмжлэг болохуйц эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, цахим хөдөлмөрийн бирж, мэдээллийн систем ажиллуулна.				аж ахуйн нэгж байх бөгөөд нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэн нь байгуулж буй нөхөрлөл, хоршоогоо Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу улсын бүртгэлд бүртгүүлэхээр мэдүүлсэн иргэдийн эрх бүхий төлөөлөгч, гадаад улсад хөдөлмөр эрхэлж байгаад буцаж ирсэн иргэн нь гадаад улсад суралцахаас бусад зорилгоор ажиллаж, амьдарч байгаад эх орондоо буцаж ирээд 48 хүртэл сар болж байгаа иргэн байх бөгөөд 25 хүртэлх сая төгрөг байна. Гадаадад сурч, хөдөлмөрлөж байгаа Монгол Улсын иргэд эх орондоо чиглэсэн бизнесийн болон сайн дурын үйл ажиллагаа, судалгаа, шинжилгээ хийх, эх нутагтаа эргэн ирж ажиллаж, хөдөлмөрлөхөд дэмжлэг болохуйц Хөдөлмөр эрхлэлтийн цахим систем “Ejob” платформыг 2022 онд ашиглалтад оруулж, хэрэглээнд нэвтрүүлээд байна. “Ejob” платформд гадаадад сурч, хөдөлмөрлөж байгаа Монгол иргэдэд зориулсан сан бүхий хэсэг, хөдөлмөр эрхлэх ур чадварын үнэлгээ (профайлинг) модуль хэсгийг шинэчлэн хөгжүүлж, цахим өдөрлөг яармаг зохион байгуулах зэрэг эх орондоо эргэн ирж ажиллах нөхцөл бололцоог ханган ажилд зуучлах, ажил хайх үйлчилгээг онлайн хэлбэрээр авч болохоор программ хангамжийн хөгжүүлэлт хийгдсэн болно.	
13		2.3.12. Залуу гэр бүлд зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг нэвтрүүлж, мэргэжлийн, судалгааны болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.	2020 - 2050	803.9 сая	Гэр бүлийн боловсрол, олгох, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг олон талын оролцоотой хөгжүүлж, нийт залуучуудын 45 хувийг, хамруулна.	Аймаг, дүүрэг, зарим сумдын Залуучуудын хөгжлийн нийт 43 төв 2023 оны эхний хагас жилд нийт 276 мянган залуучууд буюу 15-34 насны нийт залуучуудын 28.5 хувийг Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэгт заасан залуучуудын хөгжлийг дэмжих 7 төрлийн арга хэмжээ, үйлчилгээнд хамруулсан. “Шийдвэр гаргах түвшинд жендэрийн тэгш байдал, эмэгтэйчүүдийн оролцоог дэмжих нь” төслийн хүрээнд хамтран хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг үндсэн 4 арга хэмжээтэйгээр батлуулсан. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд аймаг, дүүрэг, зарим сумдын Залуучуудын хөгжлийн төвийн мэргэжилтнүүдийн чадавхийг бэхжүүлэх, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх говь, хангай, зүүн, төвийн бүсийн сургалтыг Өмнөговь, Хэнтий, Баянхонгор, Сэлэнгэ аймагт тус тус зохион байгуулаад байна. Жендэрийн сургалтын агуулгыг дэмжих “Гэр бүлийн боловсрол олгох сургалтын гарын авлага”-ыг Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-ГБХЗХГ болон МУИС-ийн Социологи, нийгмийн ухааны тэнхим, НЭМҮТ-ийн Эрүүл мэндийг дэмжих, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх алба, Олон улсын Улаанбаатарын Их сургуулийн Гэр бүл, сэтгэл судлалын тэнхим хамтран боловсруулсныг хэвлүүлэхээр эх бэлтгүүлээд байна.	100
14	2.6. Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эдийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.	2.6.2. Байнгын ажил олгох хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	25.7 тэрбум	2281 хүн	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор холбогдох хөтөлбөрүүд болон төслийг Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлөөр хэлэлцэн батлуулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Энэ хүрээнд Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 2 дугаар сарын 3-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор 2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа /хөтөлбөр/-г батлуулсан. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих чиглэлээр 2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа /хөтөлбөр/-ны хүрээнд хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээ, хөдөлмөрт бэлтгэх сургалт, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, түр ажлын байрыг дэмжих, Засгийн газар болон хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн	100

					<p>тодорхойлсон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих 6 үйл ажиллагааны 34 арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Энэ дагуу Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын А/16 дугаар тоот тушаалаар хөдөлмөр эрхлэлтийн үйл ажиллагааны нэгдсэн удирдамж, зардлын жишиг хэмжээг батлан хэрэгжүүлж байна.</p> <p>Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны нэгдсэн удирдамж, зардлын жишиг хэмжээний хувийг ХХҮЕГ, ХБХХЕГ, ХНХСҮСИ-д тус тус хүргүүлэхийн зэрэгцээ хэрэгжилтийг зохион байгуулах, тайлагнах чиглэлийг өгөв. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд аймаг, нийслэлийн хөдөлмөр, халамжийн газар, хэлтсийн 160 албан хаагчдыг чадавхижуулах сургалтыг Европын холбооны санхүүжилттэй “Монгол Улсад тогтвортой хөгжлийн зорилготой уялдсан төсвийн төлөвлөлтөөр хөдөлмөр эрхлэлтийн шинэчлэлийг дэмжих” төсөлтэй хамтран зохион байгуулсан.</p>	
15	2.6.3. Ажлын байр олноор бий болгож байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг урамшуулна.	2020 - 2050	200.0 сая	50 ААНБ	<p>Ажил олоход хүндрэлтэй иргэн, ялангуяа нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн хөдөлмөрийн насны бөгөөд хөдөлмөрийн чадвартай гишүүнийг хөдөлмөрт бэлтгэж, ажлын байраар хангах зорилгоор “Хөдөлмөрт бэлтгэх хөтөлбөр”-ийг Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2022 оны 1 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан. Тус тогтоолын хоёрдугаар хавсралтаар баталсан “Аж ахуй эрхлэгчдийг дэмжих хөтөлбөр”-ийн 4.1 дэх заалтад Иргэн, аж ахуйн нэгжид санхүүгийн дэмжлэг олгох, дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан “Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр”-ийн 4.4 дэх заалтад Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд ажлын байр бий болгосон ажил олгогчид дэмжлэг үзүүлэхээр тус тус заасан.</p> <p>Хөдөлмөрт бэлтгэх хөтөлбөрийн 4.3 дахь заалт “Нийгмийн хариуцлагатай хувийн хэвшил, төрийн байгууллага, нөхөрлөл хоршоог шалгаруулна гэж заасны дагуу оны төгсгөлд сонгон шалгаруулдаг болно.</p> <p>/Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн 15.1.2 зааснаар ажил олоход хүндрэлтэй иргэн нь үндсэн ажилтнаар 1 жилээс доошгүй хугацаанд ажиллахаар заасан/.</p> <p>2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Засгийн газар болон Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн тодорхойлсон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд тусгагдсан Ажил олоход хүндрэлтэй иргэнийг урт хугацаанд тогтвортой ажлын байраар хангасан ажил олгогчид цалингийн дэмжлэг үзүүлэх тухай” арга хэмжээг Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлөөр хэлэлцээд тусгайлсан хөтөлбөр боловсруулан батлуулж, холбогдох арга хэмжээ авч ажиллах тухай Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн төсөл, танилцуулгын хамтаар боловсруулсан. Ажил олоход хүндрэлтэй иргэнийг тогтмол ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгжид санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээний хүрээнд тусгайлсан журам боловсруулах шаардлагатай байгаа тул Ажил олгогчийг дэмжих туршилтын төслийн журмыг боловсруулж, Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлд 2023 оны 6 дугаар сард танилцуулсан.</p> <p>Уг арга хэмжээнд Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 14.8 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн бөгөөд үйл ажиллагаанд 5200 хүнийг хамруулахаар төлөвлөсөн байгаа болно.</p>	90

16		2.6.4. Ажлын байрны мэдээллийг аймаг, сум, дүүргээр гаргаж, хөдөлмөр эрхлэлтийн шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулна.	2020 - 2050	70.0 сая	Динамик загварын хөгжүүлэлт	<p>Хөдөлмөр эрхлэлтийн системийн динамик загварын хөгжүүлэлтийн ажлыг хүрээнд эдийн засгийн салбаруудыг мал аж ахуй, газар тариалан, худалдаа үйлчилгээ, боловсруулах үйлдвэрлэл, барилгын үйлдвэрлэл, уул уурхайн үйлдвэрлэл, дулаан ба цахилгаан үйлдвэрлэл гэсэн 7 салбараар симуляци хийхийн тулд Кобба-Дугласын үйлдвэрлэлийг функцийг ашигласан. 2050 хүртэлх хугацааны дараах таамаглалуудыг тооцоолсон байна. Тухайлбал, Монгол Улсын хүн ам, дундаж наслалт, 1 хүнд ноогдох ДНБ, нийт ажил эрхлэлт, ажилгүйдлийн түвшин, ядуурлын түвшин, тэтгэврийн даатгалын сангийн орлого, зарлага, тэтгэврийн даатгалын сан, тэтгэврийн даатгалын сангийн шимтгэлийн орлого, тэтгэврийн даатгалын сангийн бусад орлого, албан журмаар даатгуулагчид, сайн дурын даатгуулагчид, тэтгэвэр авагчийн тоо, цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр авагчийн тоо, ҮОМШӨ-ний тэтгэвэр авагчийн тоо, өндөр насны тэтгэвэр авагчийн тоо зэрэг болно.</p> <p>Түүнчлэн Монгол Улсын хэмжээнд хөдөлмөрийн зах зээлд ойрын 5-10 жилд эдийн засгийн үйл ажиллагааны чиглэл бүрээр бий болох эрэлттэй ажил мэргэжлээр дунд болон урт хугацааны таамаглалыг олон улсын арга аргачлалын дагуу тооцоолол хийж үр дүнгээ бодлого боловсруулагч болон мэдээллийн хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангах зорилгоор судлагаа хийх төлөвлөгөө батлан 2023 оны 6 дугаар сард Салбар дундын ажлын хэсгийг байгуулан, 2023 оны 11 дүгээр сард багтаан зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.</p>	100
17		2.6.5. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд цалин болон түүнтэй тэнцэх орлогын эзлэх хувиар шалгуур үзүүлэлт болгон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бодлогын хүрэх үр дүнг тогтооно.	2020 - 2050	155.3 тэрбум төгрөг	Төрийн албан хаагчдын сарын дундаж цалин 1296.1 мян.төг	<p>1/ 2022 онд: Засгийн газрын 2022 оны 107 дугаар тогтоол, 2022 оны 192 дугаар тогтоолоор төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалингийн доод хэмжээг тогтоосон. Үр дүнд нь төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалин хөлс 8.5 хувиар нэмэгдсэн. Мөн Засгийн газрын 2022 оны 193 дугаар тогтоолоор төрийн захиргааны албан тушаалын ТЗ-6 зэрэглэлд хамаарах анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн туслах болон ТЗ-5 зэрэглэлд хамаарах анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүх хуралдааны нарийн бичгийн даргын албан тушаалын цалингийн хэмжээг, төрийн захиргааны албан тушаалын АА-9 зэрэглэлд хамаарах Улсын дээд шүүхийн шүүгчийн туслах болон АА-10 зэрэглэлд хамаарах Улсын дээд шүүхийн шүүх хуралдааны нарийн бичгийн даргын албан тушаалын цалингийн хэмжээг тус тус шинэчлэн тогтоосон.</p> <p>Монгол Улсын 2023 оны нэгдсэн төсөвт төрийн албаны цалин хөлсний тогтолцоог шинэчлэх замаар цалин хөлсийг ажилласан жил, бүтээмж, хүрсэн үр дүнтэй уялдуулан тогтоодог болох, төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг тодорхой хувь хэмжээгээр нэмэгдүүлэх дараах арга хэмжээ тусгагдсан. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Төрийн албаны цалингийн олон шатлал, зэрэглэлийг цэгцлэн үндсэн цалинг шатлалгүй болгож, төрийн захиргааны 15 зэрэглэлийг 10 болгоно. • Төрийн нийтлэг үйлчилгээний албан хаагчдын үндсэн цалинг тодорхой хувиар нэмэгдүүлнэ. • Орон нутагт ажиллаж байгаа төрийн захиргааны албан хаагчдын тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх, төвлөрлийг сааруулах хүрээнд орон нутгийн нэмэгдэл олгоно. Ингэхдээ улсын 	100

					<p>төсвөөс 20 хувийн нэмэгдлийг олгох ба энэ хэмжээг 100 хүртэл хувьд хүргэх эрхийг орон нутагт нь олгоно.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нийт төрийн албан хаагчдын тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг дээшлүүлэх хүрээнд тэдний ажилласан жил бүрийг үнэлж нэмэгдэл олгодог болно. • Төрийн захиргааны албан хаагчдын хариуцлага, ажлын үр дүн, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор төрийн удирдах албан тушаалтнуудыг ажлын үр дүнгээр нь, төрийн гүйцэтгэх албан тушаалтнуудыг гүйцэтгэлээр нь үнэлдэг болно. <p>Дээрх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хүрээнд 2023 оны улсын төсвийн төсөлд нийт 266.2 тэрбум төгрөг тусгасан.</p> <p><u>2/ 2023 оны эхний хагас жилд:</u></p> <p>- Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тодотголын хүрээнд төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх тооцоо, судалгааг хийж Сангийн яаманд хүргүүлсэн. Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тодотголын хүрээнд төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлэхэд 994.8 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон. 2023 оны 7 дугаар сарын 1-нээс төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэнээр төрийн захиргааны 23.0 мянга, төрийн тусгай 35.0 мянга, төрийн мэргэжлийн үйлчилгээний 100.0 мянга, төрийн нийтлэг үйлчилгээний 52.0 мянга, төрийн улс төрийн 3.8 мянга, нийт 213.0 мянган төрийн албан хаагчийн цалин 26-50 хувиар нэмэгдэнэ.</p> <p>- “Төрийн үйлчилгээний албан тушаалын зэрэглэл, албан тушаалын жагсаалтыг шинэчлэн тогтоох тухай” Засгийн газрын тогтоолын төсөл боловсруулан Засгийн газрын 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулав.</p> <p>- “Журам батлах тухай” Засгийн газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 382 дугаар тогтоолын 6 дугаар хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид орон нутагт ажилласны нэмэгдэл олгох журам”-д нэмэлт оруулах тухай Засгийн газрын тогтоолын төсөл боловсруулан, Засгийн газрын 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулав.</p>		
18	2.6.6. Гэр бүлийн анхдагч хэрэгцээг цалин, орлогынхоо 50 хувиар хангахаар тооцож цалингийн тогтолцоог шинэчилнэ.	2020 - 2050	-	Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ 550.0 мянган төгрөг	Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн гурван талт Үндэсний хороо 2022 оны 5 дугаар сарын 04-ний өдрийн 10 дугаар тогтоолоор улсын хэмжээнд мөрдөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нэг цагт 3273 төгрөг 80 мөнгө буюу сард 550,000 төгрөг байхаар шинэчлэн тогтоосон.	100	
19	2.6.7. Иргэдийн цалин, урамшууллыг тогтмол нэмэгдүүлэхэд компанийн нийгмийн хариуцлагын хөтөлбөрийг дэмжин урамшуулна.	2020 - 2050	140.0 төгрөг	тэрбум	Ажиллагчдын сарын дундаж цалин 1544.4 мян.төг	Цалин хөлс нь ажилтан болон ажил олгогчийн хоорондын сонирхлын тэнцвэрийг хангах, ажилтныг идэвхжүүлэх, сэдэлжүүлэх замаар ажлын байранд нь тогтвор суурьшилтай ажиллуулах гол механизм юм. ХНХЯ-наас “Цалин хөлс тогтоох аргачлал”, “Ижил үнэлэмжтэй ажил үүрэг гүйцэтгэж байгаа ажилтны цалин хөлсний хэмжээ адил байх зарчмыг хэрэгжүүлэх аргачлал”-ыг тус боловсруулан Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн гурван талт үндэсний хорооны 2022 оны 2 болон 6 дугаар тогтоолоор тус тус батлууллаа. Дээрх аргачлал нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын түвшинд цалин хөлс тогтоох, нэмэгдүүлэхэд үндэслэх арга зүйн гол хэрэгсэл юм.	0

20		2.6.8. Хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлттэй, ирээдүйн хөгжлийн чиг хандлагыг тодорхойлох мэргэжлийн чиглэлээр хүний нөөц бэлтгэх бодлого, “Хиймэл оюун ухаан ба ирээдүй” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	75 сая Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаа	75 сая	<p>Тус яамны харьяа Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын судалгааны институтээс “Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаа”-г жил бүр хийж, нийтэд мэдээлж байгаа бөгөөд энэхүү судалгаа нь хөдөлмөрийн зах зээлийн богино хугацаа буюу дараа жилийн ажиллах хүчний хэрэгцээ, мөн өнгөрсөн жилийн хугацаан дахь ажиллах хүчний хомсдолыг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжил, байршлаар тодорхойлж, санал зөвлөмж боловсруулдаг. Судалгааны дүнгээр 2023 онд 84.6 мянган ажлын байр бий болох ба өмнөх оны судалгааны дүнтэй харьцуулахад 6.6 мянган ажлын байр буюу 8.4 хувиар өсч, хөдөлмөрийн зах зээлийн олон жилийн ерөнхий чиг хандлага хадгалагдах төлөв ажиглагдлаа.</p> <p>Ажиллах хүчний эрэлт хамгийн их байх салбар нь өмнөх жилүүдийн адил бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар хэдий ч бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлт 7.9 хувиар, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар 7.0 хувиар буурах төлөвтэй байна. Харин барилгын салбарт 13.3 мянган ажиллах хүчний эрэлт бий болох нь нийт эрэлтийн 15.7 хувийг эзэлж, өмнөх жилийн судалгааны үр дүнгээс 15.9 хувиар өсөх үзүүлэлттэй байна.</p> <p>Энэ оны хүлээгдэж буй ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 29.3 хувь нь орон нутагт бий болж, үүний 62.1 хувь нь шинэ ажлын байр байгаа нь орон нутгийн хөдөлмөрийн зах зээл мөн хэмжээгээр тэлэх боломж буйг харуулж байгаа юм.</p> <p>Хөдөлмөрийн зэх зээлд 2022 онд аж ахуйн нэгж байгууллагуудад нийт 42.7 мянган ажиллах хүчний хомсдол бий болжээ. Энэ нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклын засвар үйлчилгээ, боловсруулах үйлдвэрлэл, барилгын салбаруудад тохиолдож, хамгийн их хувийг эзэлж байна.</p> <p>Нийт аж ахуйн нэгж байгууллагын 15.9 хувь нь шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйн улмаас төлөвлөсөн ажилтнаа авч чадаагүй буюу ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн гэсэн нь өмнөх оноос 3.2 пунктээр буурсан үзүүлэлт болжээ.</p> <p>Ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн нийт ААНБ-уудын 31.3 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бөгөөд ажиллах хүчний хомсдолын 22.0 хувийг тухайн салбарын хомсдол эзэлж байна. Үүнээс гадна барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажил олгогчид ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн аж ахуйн нэгжүүдийн 18.7 хувийг эзэлж, эдгээр салбарын ажиллах хүчний хомсдол нийт хомсдолын 27.5 хувийг бүрдүүлж байна. Үүнээс үзэхэд өнгөрсөн жил зөвхөн дээрх 3 салбаруудын хүрээнд ажиллах хүчний хомсдолоос үүдэлтэй 21.4 мянган ажлын байр байжээ.</p> <p>Улаанбаатар хотын ажил олгогчдын 16.9 хувь нь ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн ба эдгээр ААНБ-уудад 33.6 мянган ажлын байр байсан нь нийт хомсдолтой ажиллах хүчний 78.8 хувийг эзэлж байна.</p>	70
21		2.6.10. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжсэн салбар дундын хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	-	-	Монгол Улсын хэмжээнд хөдөлмөрийн зах зээлд ойрын 5-10 жилд эдийн засгийн үйл ажиллагааны чиглэл бүрээр бий болох эрэлттэй ажил мэргэжлээр дунд болон урт хугацааны таамаглалыг олон улсын арга аргачлалын дагуу тооцоолол хийж үр дүнгээ бодлого боловсруулагч болон мэдээллийн хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангах зорилгоор судалгаа хийх төлөвлөгөө батлан 2023 оны 6 дугаар сард Салбар дундын ажлын хэсгийг	50

					байгуулан, 2023 оны 11 дүгээр сард багтаан зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.	
22	2.6.11. Оюуны хөдөлмөрийг дэмжсэн цахим болон зайн ажлын байрыг нэмэгдүүлэн тогтолцоог нь дэмжиж хөгжүүлнэ.	2020 - 2050		Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2022.01.01-с хэрэгжүүлж эхэлнэ.	УИХ-аас 2021 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр батлагдсан Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад ажилтныг гэрээсээ ажиллах, зайнаас ажиллах, бүтэн бус цагаар ажиллах, иргэд хооронд хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах зэрэг зохицуулалт шинээр туссан. Ингэснээр ажилтан, ажил олгогч харилцан тохиролцон хөдөлмөр эрхлэлтийн хэв шинжид тохирсон уян хатан зохицуулалтыг хэрэглэх боломж бүрдсэн.	100
23	2.6.13. Хүн амын бүлэг бүрийн онцлогт тохирсон хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	59.7 тэрбум ХЭДС	40000 хүн	<p>Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 2 дугаар сарын 3-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор 2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа /хөтөлбөр/-г батлуулсан. 2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар өссөн дүнгээр Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд нийт 6868 иргэн хамрагдаж, 5,080,998,120 төгрөгийг зарцуулсан байна. Үйл ажиллагаа тус бүрээр авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд 2346 иргэн хамрагдаж 130,589,000 төгрөгийг; - Санхүүгийн дэмжлэг олгох үйл ажиллагаанд 502 иргэн хамрагдаж, 2,355,094,450 төгрөгийг; - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд 567 иргэн хамрагдаж, 1,380,895,620 төгрөгийг; - Түр ажлын байрыг дэмжих үйл ажиллагаанд 3453 иргэн хамрагдаж, 1,214,419,050 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна. <p><u>Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд:</u> 2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар өссөн дүнгээр 2346 иргэн хамрагдаж, 130,589,000 төгрөгийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээ тус бүрээр нь авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Суурь ур чадварын сургалтад 868 иргэн хамрагдаж, 25,110,000 төгрөгийг; - Хөдөлмөр эрхлэлтийн танхимын болон үйлдвэрлэл дээрх сургалтад 403 иргэн хамрагдаж, 77,319,000 төгрөгийг; - Аж ахуй эрхлэлтийн сургалтад 1025 иргэн хамрагдаж, 18,920,000 төгрөгийг; - Эмэгтэйчүүдэд зориулсан богино хугацааны ур чадварын сургалтад 50 иргэн хамрагдаж, 9,240,000 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна <p><u>Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаанд:</u></p> <p>2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар өссөн дүнгээр 502 иргэн хамрагдаж, 2,355,094,450 төгрөгийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээ тус бүрээр нь авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иргэнд олгох санхүүгийн дэмжлэгт 137 иргэн хамрагдаж, 1,124,000,000 төгрөгийг; - Малчдыг малжуулах арга хэмжээнд 22 иргэн хамрагдаж, 92,227,500 төгрөгийг; - Ахмадын санхүүгийн дэмжлэгт 248 иргэн хамрагдаж, 983,346,950 төгрөгийг; - Ажил олгогчийг дэмжихэд 21 иргэн хамрагдаж, 106,620,000 төгрөгийг; - Түрээсийн болон борлуулалтын дэмжлэг үзүүлэхэд 74 иргэн хамрагдаж, 48,900,000 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна <p><u>Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд:</u></p>	100

					<p>2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар өссөн дүнгээр 567 иргэн хамрагдаж, 1,380,895,620 төгрөгийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээ тус бүрээр нь авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих цогц арга хэмжээнд 56,102,850 төгрөгийг; - Иргэнд санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээнд 553 иргэн хамрагдаж, 796,632,000 төгрөгийг; - Борлуулалтын болон түрээсийн дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээнд 56,570,000 төгрөгийг; - Хөдөлмөр эрхлэлтийн сургалт зохион байгуулах арга хэмжээнд 10 иргэн хамрагдаж, 1,632,600 төгрөгийг; - Ажил олгогчид дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээнд 4 иргэн хамрагдаж, 20,160,000 төгрөгийг; - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бусад үйл ажиллагаанд 449,738,170 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна. <p><u>Тур ажлын байрыг дэмжих үйл ажиллагаанд:</u></p> <p>2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар 3453 иргэн хамрагдаж, 1,214,419,050 төгрөгийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээ тус бүрээр авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мод тарих арга хэмжээнд 1301 иргэн хамрагдаж, 481,163, 150 төгрөгийг - Нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулахад 2082 иргэн хамрагдаж, 704,179,300 төгрөгийг - Ахмад мэргэжилтний зөвлөх үйлчилгээнд 22 ахмад мэргэжилтэн хамрагдаж, 16,506,000 төгрөгийг; - Хүүхэд хамгаалагч үйлчилгээнд 48 ахмад хамрагдаж, 12,570,600 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна. <p>-Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн гишүүд Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд 2023 оны 9, 10 дугаар сард хяналт тавихаар төлөвлөн ажиллаж байна.</p>	
24	2.6.14. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нийгмийн оролцоог дэмжихэд чиглэсэн шинэ төрлийн үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.	2020 - 2050		6 барилгын тооцоолол, зураг төслийг боловсруулж, батлуулсан байна.	<p>Азийн хөгжлийн банкны “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний оролцоог хангаж, үйлчилгээг сайжруулах” төслийн хүрээнд 6 аймагт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвийг байгуулахаар төлөвлөсөн.</p> <p>“2022 онд Ховд, Дорнод, Дундговь, Дархан-Уул, Хөвсгөл аймагт барилга баригдаж ашиглалтад авсан.</p> <p>Архангай аймгийн Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвийн барилга гүйцэтгэл 50%-тай байна.</p> <p>Төвийн бүтэц, үйл ажиллагааны үлгэрчилсэн дүрмийг ХНХ-ын сайдын 2022 оны 8 дугаар сарын 17-ны А/159 дүгээр тушаалаар баталсан.</p> <p>Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжлийн төвийн удирдлагыг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулсан бөгөөд томилох үйл явцыг эхлүүлээд байна.</p>	100
25	2.6.15. Ажилгүйдлийн даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.	2020 - 2050	-	Ажилгүйдлийн даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгох талаар Нийгмийн	<p>Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Уг багц хуульд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдсан. Өөрөөр хэлбэл тэтгэмжийн даатгалын сангаас болон</p>	100

					<p>даатгалын багц хуулийн төсөлд тусгасан байна.</p> <p>ажилгүйдлийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн харилцааг нэгтгэн нэг хуулиар зохицуулаад байна.</p> <p>Хуулийн төсөл батлагдсанаар шимтгэл төлсөн жилтэй уялдаатай тэтгэмж авах, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн нийт хувь хэмжээг нэмэгдүүлэхгүйгээр сан хооронд зохицуулалт хийснээр ажилгүйдлийн даатгалын сан орлогоороо зарлагаа нөхөх боломж бүрдэх, ажлын байраа хадгалсан, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлсэн ажил олгогчид үзүүлэх шимтгэлийн хөнгөлөлтийн хэмжээ нэмэгдэх, тэтгэмжийн болон ажилгүйдлийн даатгалын сангаас ажил олгогч, даатгуулагчид үзүүлэх үйлчилгээ цахим хэлбэрт шилжих зэрэг эерэг нөлөөг нийгэмд үзүүлэх юм.</p>	
26	2.6.16. Хүн амын бүлгүүд, тухайлбал эмэгтэйчүүд, оюутан, залуучууд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настан хагас цагаар, гэртээ, зайнаас ажиллах уян хатан зохицуулалт бий болгоно.	2020 - 2050	-	<p>Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2022.01.01-с хэрэгжүүлнэ.</p> <p>Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 43.3-т ажил, амралтын цагийг зохицуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн уян хатан нөхцөл хэрэглэх зэргээр ажилтны ажил, амьдралын тэнцвэрийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хамтын гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэмжээнд тусгах замаар ажилтны хүүхдэд ээлтэй, хүүхэд хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ гэж заасан. Түүнчлэн хуулийн 140 дүгээр зүйлд жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан ажил үүргээ гэрээсээ, эсхүл зайнаас гүйцэтгэхээр ажил олгогчтой тохиролцож болохоор заасан. Мөн 66 дугаар зүйлд Ажлын бүтэн бус цагаар ажиллуулах хөдөлмөрийн гэрээ, 67 дугаар зүйлд Гэрээсээ ажиллах ажилтны хөдөлмөрийн гэрээ, 68 дугаар зүйлд Зайнаас ажиллах ажилтны хөдө 144.7.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн тэтгэвэр, тэтгэмж авч байгаа нь түүний цалин хөлсийг бууруулах болон энэ хуульд заасан бусад эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй;</p> <p>144.8.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг асардаг ажилтан хүсэлт гаргасан тохиолдолд ажил олгогч түүнд гэрээсээ, зайнаас, бүтэн бус цагаар ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх боломжит арга хэмжээг авна.лмөрийн гэрээ зэргийг тусгасан.</p> <p>145.2.Ажилтан өндөр насны тэтгэвэр авч байгаа нь түүний цалин хөлсийг бууруулах болон энэ хуульд заасан бусад эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй.</p> <p>145.3.Ажил олгогч ахмад настны хүсэлтээр ажлын цагийг богиносгож, бүтэн бус цагаар ажиллуулж, эрүүл мэндэд нь харшлахгүй өөр ажилд шилжүүлэх асуудлыг хөдөлмөрийн дотоод журмаар зохицуулна гэсэн заалт тусган батлуулан, мөрдөж ажиллаж байна.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 43.3-т ажил, амралтын цагийг зохицуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн уян хатан нөхцөл хэрэглэх зэргээр ажилтны ажил, амьдралын тэнцвэрийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хамтын гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэмжээнд тусгах замаар ажилтны хүүхдэд ээлтэй, хүүхэд хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ гэж заасан. Түүнчлэн хуулийн 140 дүгээр зүйлд жирэмсэн эмэгтэй, гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ажилтан ажил үүргээ гэрээсээ, эсхүл зайнаас гүйцэтгэхээр ажил олгогчтой тохиролцож болохоор заасан.</p>	100	
27	2.6.17. Гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах, гадаадын иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудлыг хүний эрх,	2020 - 2050	-	<p>Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн “Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” 106 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 6.3.5-д “Хувийн хэвшлийн гадаадаас авах ажиллах хүчний тоонд хязгаарлалт тогтоохгүй байх, хууль тогтоомжийн дагуу ногдуулах ажлын байрны төлбөрийг 50 хувиар хөнгөлөх” гэж заасан.</p>	90	

		нийгмийн хамгааллын баталгаа бүхий орчин, нөхцөлд шийдвэрлэж, хүн амын аюулгүй байдлыг хангах, мэргэжлийн өндөр ур чадвар, технологийг хөдөлмөрийн зах зээлд нутагшуулах бодлоготой уялдуулна.			<p>Дээр дурдсан УИХ-ын 2021 оны 106 дугаар тогтоол нь Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хууль мөрдөгдөж эхлэхээс өмнө батлагдсан, мөн “Коронавируст халдвар /ковид-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай” хуулийн үйлчлэх хугацаа 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсонтой тус тус холбогдуулан 2023 оны 01 дүгээр сарын 20-ны УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн 32.6-д “Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт туссан тохиолдолд ашигт малтмал, газрын тосны салбараас бусад салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлж болно.” гэсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулж батлуулсан.</p> <p>Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.8-д “Гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөр төлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, төлбөрийн зөрүүг буцаан олгох, тэдгээрийн бүртгэлийг хөтлөхтэй холбоотой журмыг Засгийн газар батална.” гэж заасны дагуу журмын төслийг хуулийн нэмэлт, өөрчлөлттэй уялдуулан боловсруулж ЗГ-ын 2023 оны 99 дүгээр тогтоолоор батлуулсан.</p> <p>Хууль, журмын хүрээнд Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар нь 2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар 142 аж ахуйн нэгж, байгууллагын 1986 гадаад ажилтанд ажлын байрны төлбөрийн 50 хувийн хөнгөлөлт үзүүлсэн байна.</p>	
28	2.7. Монгол хүний удмын санг хамгаалж, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чадавхыг бэхжүүлж, монгол хүний хөгжлийг дэмжинэ.	2.7.1. Хүн бүр удмаа мэдэж, угийн бичгээ хөтлөх үндэсний уламжлалыг сэргээн хөгжүүлж, угийн бичиг хөтлөх, цус ойртолтыг багасгах үндэсний хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	-	<p>“Угийн бичиг”-ийг айл өрх бүрд шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр хөтлүүлэн хэвшүүлэх ажлыг зохион байгуулж, нийт өрх, гэр бүлийн 30 хувьд хүрч ажиллана.</p> <p>Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасны дагуу боловсруулж буй Нийгмийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрийн төсөлд “Зорилт 4.4. Угийн бичиг хөтлөлтийг нэмэгдүүлж, Монгол хүний удмын санг хамгаална. Үйл ажиллагаа 4.4.1. “Угийн бичиг”-ийг шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр хөтлүүлэх арга зүйг нэвтрүүлнэ. Үйл ажиллагаа 4.4.2. Ургийн овгийн нэршлийг судалгаанд суурилан шинэчлэн тогтооно. Үйл ажиллагаа 4.4.3. Хүний генетикийн оношилгоо, эмчилгээ, гений сан бий болгоно. Үйл ажиллагаа 4.4.4. Монгол хүний удмын санг хамгаалах, угийн бичиг хөтлөх, уламжлалт мэдлэг, сайн туршлага, угийн бичгийн биет хэлбэрийг сурталчлах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх сургалт, нөлөөллийн ажлыг эрчимжүүлнэ” гэж тусгаад байна. Хөтөлбөрийн төсөлд дахин санал авч, Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахаар бэлтгэлийг хангаж байна.</p> <p>Монгол хүний удмын сангийн аюулгүй байдлыг хамгаалах, хүн амын өсөлтийг дэмжих талаар авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их хурлын 2022 оны 01 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2022 оны 175 дугаар захирамжийн дагуу Соёлын сайдын тушаалаар байгуулсан угийн бичиг хөтлөх, цус ойртолтоос сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсэгт орж хамран ажиллаж байна. Ажлын хэсэг 2023 оны эхний хагас жилд угийн бичиг цахим хөтлөлт, журмын төслийг шинэчлэн боловсруулах асуудлаар 2 удаа хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, төслийг хэлэлцэж, цаашдын үйл ажиллагаагаа тодорхой санал өгч хамтран ажиллав.</p> <p>Иргэдийг угийн бичиг хөтлөх арга зүйд сургах, угийн бичиг хөтөлж буй гэр бүлийг алдаршуулах, олон нийтэд сурталчилах үйл ажиллагааг манай салбар тогтмол хэрэгжүүлдэг. Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Гэр бүл, хүүхэд,</p>	50

					залуучуудын хөгжлийн газраас холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай хамтран 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 21 аймаг, нийслэлийн хэмжээнд Угийн бичиг хөтлөх арга зүйн сургалтыг мэргэжлийн холбоод төрийн бус байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж 18 удаагийн сургалтад 3546 иргэн, “Угийн бичиг хөтлөхийн ач холбогдол” цуврал хичээл, 1 видео контент, 5 постерыг орон нутгийн телевиз, байгууллагын цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээгээр түгээсэн ба 9000 иргэн хандалт авсан байна. Түүнчлэн удмын хэлхээ, угийн бичиг хөтлөхийн ач холбогдол, угийн бичгээ үр хойч үедээ өвлүүлэн, үлгэр дуурайлал болж буй гэр бүл, өрхийг алдаршуулах, сурталчлан таниулах зорилгоор 25 өрх, гэр бүлийг алдаршуулсан байна.		
Гурав. АМЬДРАЛЫН ЧАНАР БА ДУНДАЖ ДАВХАРГА							
29	3.1. Амьдралын баталгааг хангах нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг хөгжүүлж, амьдралын чанарыг дээшлүүлэхүйц нийгмийн даатгалын тогтолцоог бэхжүүлнэ.	3.1.1. Албан бус салбарт хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэд, малчдыг нийгмийн даатгалд даатгуулах тусгай хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	Уг хуулийн үйлчлэлд 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар 34.4 мянган даатгуулагч хамрагдаж, 76.3 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийг тэтгэврийн даатгалын санд нөхөн төлсөн байна. Үүнээс нийт 15.8 мянган иргэн тэтгэврээ тогтоолгосон бөгөөд тэтгэврийн зардалд 67.5 тэрбум төгрөг одоогийн байдлаар зарцуулсан байна.	Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч нь нэг сард 42 000 төгрөг (420 000 төг*10%), жилд 504 000 төгрөг (42 000 төг*12 сар)-өөр тооцож нөхөн төлсөн байна.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Уг багц хуульд Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдсан. Энэхүү хуулийн 21.23 дахь хэсэгт “Малчин, туслах малчин энэ хуулийн 7.7-д заасны дагуу даатгуулах бол тухайн үед мөрдөж байгаа сарын нэгхөдөлмөрийнхөлсний доод хэмжээнд ногдох тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг улсын төсвөөс сар бүр төлнө. Улсын төсвөөс хариуцан төлөх хугацаа 5 жилээс ихгүй байна.” гэж тусгасан болно. Ингэснээр малчдын нийгмийн хамгааллын баталгаа хангагдах боломж бүрдэх юм.	100
30		3.1.2. Нийгмийн даатгалын хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.	2020 - 2050	Гадаадын зээл, тусламж 238.5 мян. \$	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг боловсруулсан байна.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Хуулийн төсөл хэрэгжсэнээр дараах эерэг үр дүн гарна. Үүнд: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Нийгмийн даатгалын харилцааг зөвхөн нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжоор зохицуулах; ✓ НД-ын сангийн санхүүгийн чадавх сайжирч, тогтвортой байх нөхцөл бүрдэнэ ✓ НД-ын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн олон хэрэгсэлд оруулах боломж бүрдэж, хяналт сайжирна 	100

					<ul style="list-style-type: none"> ✓ Нэрийн дансны орлогыг үе шаттай мөнгөжүүлж хагас хуримтлалын тогтолцоонд шилжүүлнэ ✓ Мөнгөжүүлсэн орлогын тодорхой хувийг Хуримтлалын нэгдсэн санд байршуулах замаар эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны санхүүжилтийн эх үүсвэрт зарцуулах нөхцөл бүрдэнэ ✓ Нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлогын тодорхой хэсгийг хууль ёсны өв залгамжлагчид нь өвлүүлнэ. ✓ Нийгмийн даатгалын үйлчилгээ бүрэн цахимжина ✓ Тэтгэврийн хэмжээг жил бүр инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлдэг болно ✓ Төлсөн шимтгэлтэй уялдаатай тэтгэвэр авах шударга тогтолцоо бүрдэнэ ✓ Тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийг нас барсан эхнэр эсхүл нөхрийн авч байсан тэтгэврийн 20 хувиар тооцон нэмэгдүүлэх; ✓ Шимтгэл төлсөн жилтэй уялдаатай тэтгэмж авах нөхцөл бүрдэнэ ✓ Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн нийт хувь хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй ✓ Ажлын байраа хадгалсан, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлсэн ажил олгогчид үзүүлэх шимтгэлийн хөнгөлөлтийн хэмжээ нэмэгдэнэ ✓ Тэтгэмжийн даатгалын болон ажилгүйдлийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн харилцааг нэг хуулиар зохицуулна ✓ Ажил олгогчид үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын шимтгэлийг ажлын байрнаас хамааран ялгаатай төлөх боломж бүрдэнэ. ✓ Ажлын байраа хадгалсан, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлсэн ажил олгогчид үзүүлэх шимтгэлийн хөнгөлөлтийн хэмжээ нэмэгдэнэ. ✓ Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх талаар ажил олгогч, даатгуулагчид зориулсан хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтын үйл ажиллагаа тогтмолжино. 	
31	3.1.3. Бүх ахмад настанд суурь тэтгэвэр олгоно.	2020 - 2050		Иргэн бүрд Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны суурь тэтгэвэр 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Хуулийн төслийг олгох зохицуулалт боловч Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хуулийн төсөлд суурь тэтгэврийг нийгмийн халамжийн тэтгэвэр гэж ойлгох буюу нийгмийн тусгагдсан халамжийн хууль тогтоомжоор зохицуулагдаж буй харилцаа гэж үзэн дээрх байна. зохицуулалтыг хассан болно.	100	
32	3.1.4. Хувийн тэтгэврийн нэмэлт даатгалыг нэвтрүүлж, төрийн болон хувийн тэтгэврийн сангаас тэтгэвэр авах нөхцөлийг бүрдүүлж, санхүүгийн зах зээлийг дэмжинэ.	2020 - 2050		Нийгмийн даатгалын тухай Улмаар нийгмийн даатгалын багц хуультай чуулганаар хэлэлцүүлэхтэй холбогдуулан 10 аймаг, нийслэлд ахмадууд, хамт 2022 оны залуучууд, сайн дураар даатгуулагчид, үйлдвэрчний эвлэлийн шат шатны намрын байгууллага, ажил олгогчдын төлөөлөл, худалдаа аж үйлдвэрийн танхим, чуулганд өргөн хуульчдын холбоо зэрэг газруудаар нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг танилцуулж, хэлэлцүүлэн, иргэд олон нийтээс санал авах арга хэмжээг зохион байгуулж байна. Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн	70	

					төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг Байнгын хороо болон Улсын Их хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэгт бэлтгэх, санал дүгнэлт боловсруулах чиг үүрэг бүхий ажлын дэд хэсгийн бүрэлдэхүүнийг 2023 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдөр Улсын Их хурлын гишүүн, Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны дарга П.Анужин баталсан. Энэ дагуу Ажлын дэд хэсгийн гишүүд хуулийн төслийн санал дүгнэлт боловсруулан ажиллаж байна. Улсын Их Хурлын D parliament цахим хуудсанд хандан 21 дэмжсэн санал, зарим холбогдох хуулийн заалтуудад өөрчлөн найруулах 22 саналыг тус тус ирүүлсэн бөгөөд 17,560 дэмжсэн санал өгсөн байна. Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төслийг Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны хурлаар хэлэлцэж, УИХ-ын чуулганы анхны хэлэлцүүлэгээр хэлэлцүүлсэн. УИХ-ын намрын чуулганаар хэлэлцүүлнэ.	
33	3.1.5. Нийгмийн даатгалын мэдээллийн системийг боловсронгуй болгож, хяналтыг сайжруулна. Нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран өрхийн болон хувиараа үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдийг нийгмийн даатгалд заавал даатгуулах чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийнэ.	2020 - 2050	-	Нийгмийн даатгалын цахимжуулсан үйлчилгээний тоо нэмэгдэж ажил олгогч, даатгуулагч иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээ чирэгдэлгүй, хялбар, шуурхай, хүнд сурталгүй болсон байна.	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан тушаалаар хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, жирэмсний болон амаржсаны эмнэлгийн хуудас буюу листийг цахимаар олгох шийдвэрийн дагуу эрүүл мэндийн байгууллагуудын ашигладаг E-Health системд хөгжүүлэлт хийж цахим лист олгох нөхцлийг бүрдүүлсэн. Бүх шатлалын эмнэлэг болон өрхийн эмнэлгүүд, хувийн эмнэлгүүдээс нийт 1009 эмнэлэг эмнэлгийн хуудас буюу листийг цахимаар олгож байна. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, И-Монгол академи хамтран “Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоосон акт”-ыг e-Mongolia 3.0 системд 2023 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдөр холбосон. 103 мянган иргэн энэхүү үйлчилгээг цахимаар авах боломж бүрдсэн. Нийгмийн даатгалын 34 төрлийн үйлчилгээний 24 үйлчилгээг нь цахимжуулсан. E-Mongolia цахим системд 16 үйлчилгээг холбосон. e-Mongolia цахим платформиос 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 6 дугаар сар хүртэл 2.2 сая удаа нийгмийн даатгалын цахим үйлчилгээг авсан байна.	90
34	3.1.6. Нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгө оруулалтын бодлогыг тодорхойлно.	2020 - 2050	-	2022 онд Холбогдох хуулийн төсөл боловсруулж Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн байна.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйл “Нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгө оруулалтын удирдлага” -ээр хөрөнгө оруулалтын удирдлагыг нарийвчлан зохицуулсан болно. Мөн хөрөнгө оруулах үйл ажиллагаанд хяналт тавих, мэргэжил, арга зүйгээр хангах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус олон нийтийн хяналтын зөвлөлтэй байхаар хуульд тусгасан.	100
35	3.1.7. Тэтгэврийн нөөц санг ашигт малтмалын орд газрын орлогын өгөөж болон ипотекийн санхүүжилтийн эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ.	2020 - 2050	-	2022 онд Холбогдох хуулийн төсөл боловсруулж Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн байна.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйл “Тэтгэврийн нөөц санг бүрдүүлэх, мөнгөжүүлсэн орлогыг өвлүүлэх”-ээр тэтгэврийн нөөц сан бүрдүүлэх харилцааг нарийвчлан зохицуулсан.	100
36	3.1.8. Тэтгэврийн даатгалын хагас	2020 - 2050	-	1979 оноос хойш төрсөн	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Нийгмийн	100

		хуримтлалын тогтолцоонд хэсэгчлэн шилжүүлж, 1979 оноос хойш төрсөн даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг бодит хуримтлал болгоно.			даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг бодит хуримтлал болгох зохицуулалт хуулийн төсөлд тусгагдсан байна.	даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйл “Тэтгэврийн нөөц санг бүрдүүлэх, мөнгөжүүлсэн орлогыг өвлүүлэх”-ээр тэтгэврийн нөөц сан бүрдүүлэх харилцааг нарийвчлан зохицуулсан. Тухайлбал, 29.3.1-д “энэ хуулийн 18.1-д заасан тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээний ажил олгогчийн 1.0, даатгуулагчийн 1.0, нийт 2.0 хувийн, энэ хуулийн 18.3-т заасан сайн дураар даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээний 2.0 хувийн шимтгэлийн орлого;” гэж тусгасан нь бодит хуримтлалд үе шаттай шилжих зохицуулалт юм.	
37		3.1.9. Тэтгэврийн даатгалын тогтолцоог бүрэн хуримтлалын тогтолцоонд шилжүүлэх үе шатыг эхлүүлнэ.	2020 - 2050		Нийгмийн даатгалын тухай ерөнхий хуулийн төсөлд тусгасан байна.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйл “Тэтгэврийн нөөц санг бүрдүүлэх, мөнгөжүүлсэн орлогыг өвлүүлэх”-ээр тусгасан нь хагас хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттай шилжих үндсэн зохицуулалт болсон.	100
38		3.1.10. Нийгмийн халамжийн тусламж, дэмжлэг, үйлчилгээг зорилтот, эмзэг бүлгийн хэрэгцээнд нийцүүлж, амьжиргааг нь дээшлүүлэхэд чиглүүлнэ.	2020 - 2050		Хуулийн төсөл боловсруулан, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн байна.	Нийгмийн халамжийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр 2021 оны 10 дугаар сарын 22-ны өдрийн 1/2831 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн. 2022 оны 8 дугаар сард Засгийн газрын бүтэц, бүрэлдэхүүн өөрчлөгдсөнтэй холбоотой Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг ЗГХЭГ-ын 2022 оны 9 дүгээр сарын 6-ны өдрийн ХЭГ/1996 дугаар албан бичгээр буцаан ирүүлсэн. Үүнтэй холбогдуулан яам, агентлагын ажлын хэсэг 2023 оны 3-4 дүгээр сард Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг дахин сайжруулах, холбогдох баримт бичгийн тоо мэдээллийг шинэчилж Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн төсөл, Хүүхэд, гэр бүлд тэтгэмж олгох, олон хүүхэдтэй эхийг урамшуулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөл, дагалдах хуулийн төслүүд, тандан судалгаа, зардлын тооцоог дахин боловсруулж ажиллав. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн төсөл, Хүүхэд, гэр бүлд тэтгэмж олгох, олон хүүхэдтэй эхийг урамшуулах тухай хуулийн үзэл баримтлалын төсөл, тандан судалгааг яамны холбогдох газар, сайд, удирдлагын түвшинд танилцуулж байна. Хуулиудын төслийг 2023 оны УИХ-ын намрын чуулганд өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байна. Хуулийн шинэчлэлээр нийгмийн халамжийн хөтөлбөрүүдийн нэр төрөл, хамрах хүрээг оновчтой болгох, давхардлыг арилгаж халамжийн тусалцаа хамгийн их шаардлагатай зорилтот бүлэгт тэтгэвэр, тэтгэмжийг чиглүүлэх үндсэн зарчмыг баримтлахаас гадна нийгмийн халамжийн одоогийн хуулийн хүрээнд зорилтот бүлгийн иргэд, өрхүүдэд зөвхөн мөнгөн тусламж үзүүлдэг хэт нэг талыг барьсан бодлогоос татгалзаж, нийгмийн халамж шаардлагатай өрх, иргэдийг чадавхжуулах, тэдний хэрэгцээнд нийцсэн шинэ төрлийн үйлчилгээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан.	70
39		3.1.11. Нийгмийн халамж хүртэгсдийн мэдээллийн санг блокчейн технологид	2020 - 2050	Дэлхийн банкны 4500\$	Нийгмийн халамжийг зорилтот бүлэгт чиглүүлсэн	Төрд байгаа иргэний мэдээллийг тухайн иргэнээс шаардахгүйгээр төрөөс үзүүлж буй халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, хөнгөлөлт, тусламжийг чирэгдэлгүй, шуурхай хүргэх зорилгоор “Нийгмийн халамжийн нэгдсэн систем”-ийг хөгжүүлж, Нийгмийн халамжийн 72 төрлийн үйлчилгээнээс 64	90

		суурилан боловсронгуй болгож, нийгмийн хамгааллын үйл ажиллагааг сайжруулна.			аргачлал батлагдсан байна.	<p>үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүллээ. Ингэснээр иргэд e-mongolia, ehalamj.mn цахим хуудас, ebarimt аппликэйшныг ашиглан халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлтээ гаргаж, үйлчилгээг бүрэн авах боломжтой боллоо.</p> <p>ООТА-ыг Үндэсний статистикийн хорооны дарга, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдрийн хамтарсан А/84, А/89 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан. Уг аргачлалын гол онцлог нь өрхийн амьжиргаанд нөлөө үзүүлэхүйц, орлогыг орлуулан тооцох боломжтой төрийн байгууллагын мэдээллийг ашиглаж өрхийн амьжиргааг үнэлэх боломжийг бүрдүүлсэн.</p> <p>Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 71 дүгээр тогтоолоор хүүхдийн мөнгийг өрхийн амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан нийт хүүхдийн 91 хувьд олгохдоо өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сан болон төрийн мэдээллийн бусад санг ашиглан бүрдүүлэхээр шийдвэрлэсэн.</p> <p>Үүний дагуу өмнөх батлагдсан аргачлалд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж “Захиргааны өгөгдөлд үндэслэн орлогыг орлуулан тооцох аргаар өрхийн амьжиргааны түвшинг тодорхойлох аргачлал”-ыг нэмж тусган Үндэсний статистикийн хорооны дарга, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 01 дүгээр сарын 16-ны өдрийн А/14, А/04 дүгээр хамтарсан тушаалаар баталсан юм.</p> <p>Уг аргачлалын дагуу хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах нийт хүүхдийг 91 хувийг тодорхойлон хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн үйлчилгээг үзүүлж байна.</p>	
40		3.1.12. Зорилтот бүлгийн өрхийг хөгжүүлэх, хамгаалах, тэдгээрийн амьжиргааг дээшлүүлэх орон нутгийн онцлогт нийцсэн шинэ төрлийн асрамжийн болон олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.	2020 - 2050	АХБ-ны төсөл 1,7 тэрбум	<p>Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд зорилтот өрхийн гишүүдийн зан үйл, хандлагыг өөрчлөх зөвлөгөө, сэтгэл зүйн засалд хамруулах, бусад үйлчилгээнд холбон зуучлах, амьдрах ухаан, хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтад хамруулах, бие даан амьдрах чадвар дадлыг хэвшүүлэх зэргээр тухайн өрхийг чадавхжуулах, амьжиргааг дэмжихэд чиглэсэн урт хугацааны үйлчилгээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан.</p> <p>Энэхүү үйлчилгээг хэрэгжүүлэх загвар, аргачлалыг тодорхойлох зорилгоор дэлхийн улс орнуудын эмзэг бүлгийн өрхийг бие даан амьдрах, тогтвортой амьжиргаанд хүргэх ижил төстэй загваруудыг судалсан. Үүний нэг нь бусад оронд амжилттай хэрэгжиж байгаа “төгсөлтийн аргачлал” хөтөлбөрийн загвар бөгөөд энэ нь ядуу өрхүүдийн авч байгаа нийгмийн халамжийн тэтгэмжид суурилан ядуурлыг бууруулах цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлж, ядуурлын олон асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэдэг олон хэмжээст аргачлал юм.</p> <p>Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам нь Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр “Төгсөлтийн аргачлал” туршилтын хөтөлбөрийг ЧД, БЗД, СХД-үүдэд 2022 оны 6 дугаар сараас эхлэн нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Монголын улаан загалмай нийгэмлэгтэй хамтран хэрэгжүүлж байна.</p> <p>Хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж болон хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээ авч буй зорилтот 1,520 санамсаргүй түүврийн аргаар сонгож суурь судалгаанд хамруулсан.</p> <p>АйАрЭм судалгааны байгууллагын оролцоотойгоор зах зээлийн судалгааг хийлгэж, сонгогдсон өрхүүдийн хөдөлмөр эрхлэх бизнесийн богино жагсаалтыг боловсруулж ажилласан.</p> <p>Дээрх жагсаалтын дагуу хөтөлбөрт сонгогдсон өрхүүдийн хөдөлмөр эрхлэхэд бэлэн байдлын (профайлинг) үнэлгээг өрхөд тохирох бизнесийг сонгоход</p>	90	

					дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор бүлгийн болон цогц сургалт, уулзалтуудыг зохион байгуулсны үр дүнд уг туршилтын хөтөлбөрт нийт 1,281 өрхийн бизнесээ сонгосон. Одоогоор өрхийн сонгосон бизнесийн чиглэлээр Техникийн анхан шатны ур чадвар олгох явагдаж байгаа болно. Цаашид эдгээр өрхийн бизнес сонгосон 1281 өрхөд өрхийн амьжиргааг дэмжих, хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлж орлого олгох тоног төхөөрөмжийг олгох юм.	
41	3.1.13. Ахмад настанд урт хугацааны тусламж үйлчилгээ үзүүлэх хөгжлийн төвүүдийг байгуулна.	2020 - 2050		Төлөвлөгөөг батлан 2022 оны үйл ажиллагааны хэрэгжилтийг ханган загвар төвийн үйл ажиллагааны чадавхи бэхжүүлэх 3-аас доошгүй сургалт зохион байгуулах	Ахмад настанд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний шинэ загварыг туршин нэвтрүүлэхээр ХНХЯ, ЭМЯ хамтран 3 зорилтын хүрээнд 24 үйл ажиллагаа бүхий “Ахмад настанд үзүүлэх урт хугацааны тусламж үйлчилгээний загварыг турших 2022-2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г 2022 оны А/127, А/333 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан. Уг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах сургалтуудыг зохион байгуулав.Үүнд: -Идэвхтэй насжилтыг дэмжих төвийн удирдлага, холбогдох 20 гаруй мэргэжилтнүүдэд 14 хоног тутам цахим сургалтыг тогтмол зохион байгуулж, хагас жилийн байдлаар 5 удаагийн сургалт зохион байгуулав. Энэхүү сургалтаар идэвхгүй ирүүлгийн аргаар тохиолдол илрүүлэх, хэрэгцээний цогц үнэлгээ хийж, тусламж үйлчилгээний төлөвлөгөөг гаргах, Кейс менежментийн эмнэлзүйн заавар боловсруулах, Кейс менежментийн үйл ажиллагааны удирдамжийн төсөл боловсруулах төрлийг тодорхойлон гаргаж байна. -“Идэвхтэй насжилтыг дэмжих төвийн мэдээлэл, лавлагаа, холбон зуучлах үйлчилгээ болон кейс менежментийн үйлчилгээний заавар боловсруулах” сургалтыг 2023 оны 5 дугаар сарын 01-05-ны өдрүүдэд Дархан-Уул аймагт зохион байгууллаа. Төсөл хэрэгжиж байгаа 3 байгууллагын 30 гаруй ажилтнууд хамрагдсан. -Сургалтаар мэдээлэл, лавлагаа холбон зуучлах үйлчилгээ гэж юу вэ?, харилцаа холбоо тогтоох чадвар, олон нийтийн нөөц тодорхойлолт, удирдлага хөгжил, байгууллагын мэдээлэл лавлагаа холбон зуучлах үйлчилгээний дотоод хамтын ажиллагаа, холбон зуучлах үйлчилгээний ерөнхий зураглал, үр дүнтэй мэдээлэл, лавлагаа, холбон зуучлах үйлчилгээний шалгуур үзүүлэлтүүд зэрэг агуулгыг оролцогчдод өгсөн.	100
42	3.1.14. Эхний ээлжид эмзэг бүлгийн өрхийн нэг гишүүнийг ажлын байраар хангах бодлого баримтална.	2020 - 2050	107,0 сая төгрөг	“Оролцоо” төсөлд хамрагдсан залуучуудын 30-с доошгүй хувь нь эмзэг бүлгийн өрхийн гишүүн байна.	Орлого багатай өрхийн ажил эрхлэхгүй байгаа насанд хүрсэн гишүүдийг мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулах замаар хөдөлмөрт бэлтгэж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих ажлын хүрээнд Залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх “Оролцоо” төсөл, “Эрэлтэд нийцсэн ур чадвар” хөтөлбөр, “Зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар бие даан амьдрахад нь дэмжлэг үзүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэх” төслийг тус тус хэрэгжүүлж байна. Үүнд: -Залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх “Оролцоо” төслийг 2021 оноос эхлэн 18-34 насны, сүүлийн 3 сар ажил, хөдөлмөр эрхлээгүй байгаа болон хүнсний эрхийн бичигт хамрагдаж буй өрхийн хөдөлмөрийн насанд хүрсэн 34 хүртэлх насны залуучуудыг хөдөлмөр эрхлэхэд шаардлагатай зөөлөн ур чадварт суралцуулж, ажлын байранд зуучлах зарчмаар хэрэгжүүлж байна. Төсөлд 2021 онд 2328, 2022 онд 1233 залуучуудыг хамруулсан. -Төслийг 2023 онд зохион байгуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 03	100

					<p>дугаар сарын 07-ны өдрийн А/62 дугаар тушаалаар байгуулсан. Ажлын хэсгийн хүрээнд тогтоолын төсөл, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах саналыг боловсруулан, Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлж, батлуулахаар 2023 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрийн 01/1319 тоот албан бичгээр ЗГХЭГ-т хүргүүлээд байна. Уг тогтоолын төсөл батлагдсанаар “Оролцоо” төслийг өргөн хүрээнд зохион байгуулах, агуулгын хувьд зөөлөн ур чадвараас гадна бусад шаардлагатай ур чадварыг залуучуудад олгох боломжтой болно.</p> <p>-2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар “Оюутан цэрэг” хөтөлбөртэй хамтран 1500 залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтад хамруулсан. Цаашид 2500 залуучуудыг хамруулахаар бэлтгэл ажлыг хангаад байна.</p> <p>-“Эрэлтэд нийцсэн ур чадвар”-ын хөтөлбөрийн төслийг боловсруулж, Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуралдааны 04 дүгээр тогтоолоор тус хөтөлбөрийг батлуулсан. Тус хөтөлбөр нь Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Дэлхийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлж буй Онцгой байдлын үеийн дэмжлэг болон хөдөлмөр эрхлэлтийн төслийн хүрээнд хэрэгжинэ. Тус хөтөлбөр нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, ажил олгогчийн шаардлага, хувь хүний хэрэгцээнд тулгуурлан ажилгүй, ажил хайж байгаа, ажил олоход хүндрэлтэй, мэргэшлийн түвшнээ ахиулах хүсэлтэй иргэнийг хөдөлмөр эрхлэхэд шаардлагатай зөөлөн ур чадвар болон мэргэжлийн ур чадвар олгох, мэргэшүүлэх сургалтад хамруулах замаар ажилтай, орлоготой болгох, ажлын байраар хангах зорилготой.</p> <p>-Япон Улсын ЖАЙКА байгууллагын дэмжлэгтэйгээр “Зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар бие даан амьдрахад нь дэмжлэг үзүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэх” төслийн хүрээнд орлого багатай өрхийн гишүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих загвар төслийг хэрэгжүүлэхээр бэлтгэл ажлыг эхлүүлээд байна.</p>	
43	3.1.18. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх урт хугацааны тусламж үйлчилгээний нэгдсэн, цогц тогтолцоог бүрдүүлнэ.	2020 - 2050	-	<p>“Ахмад настанд үзүүлэх урт хугацааны тусламж үйлчилгээний загварыг турших 2022-2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”- батлуулсан байна.</p> <p>-Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг нэгтгэсэн байна.</p> <p>Ахмад настанд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний шинэ загварыг туршин нэвтрүүлэхээр Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Эрүүл мэндийн яам хамтран 3 зорилтын хүрээнд 4 үйл ажиллагааны чиглэлтэй “Ахмад настанд үзүүлэх урт хугацааны тусламж үйлчилгээний загварыг турших 2022-2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г 2022 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдрийн А/127, А/333 тоот хамтарсан тушаалаар батлан хэрэгжүүлж байна.</p> <p>Тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх цогц загварын хүрээнд ахмад настанд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний төрлүүдийг тодорхойлох зорилгоор Кейс менежментийн онол практикт тулгуурлан Монгол Улсад тохирсон “Идэвхтэй насжилтыг дэмжих төв”-ийн үйл ажиллагааны удирдамжийн төслийг дараах чиглэлээр боловсуулсан. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кейс менежерийн болон ахлах кейс менежерийн ажлын байрны тодорхойлолт, • Кейс менежментийн бүтэц, • Олон нийттэй холбогдох тохиолдлыг илрүүлэх, • Эрсдэлийн илрүүлэг, ангилал, • Кейс менежментийн үйлчилгээнд бүртгэн, баримтжуулах, • Эрсдэлтэй ахмад настанд хэрэгцээний цогц үнэлгээ хийх, • Тусламж үйлчилгээний төлөвлөгөө боловсруулах, хянах, • Багийн хурал, 	50	

						<ul style="list-style-type: none"> • Үйлчлүүлэгчийг шилжүүлэх, • Тусламж үйлчилгээг зогсоох зэрэг юм. <p>Төслийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулахаар сонгогдсон байгууллагууд нь өөрсдийн хүний нөөцийн чадавхиа үнэлж, түүнд нийцсэн стратеги төлөвлөгөөг боловсруулсан. Хүний нөөцөө хэрхэн чадавхижуулах талаар стратеги төлөвлөгөөндөө тусган хэрэгжүүлж байна.</p>	
44	3.3. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, бизнес эрхлэх арга, ур чадварыг хөгжүүлж, дунд бизнес эрхлэлтийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.	3.3.1. Аймаг, сумдын нөхөрлөл, хоршоо, иргэд гэр бүлээрээ ба хувиараа бизнес эрхлэгчдийг санхүүгийн болон зах зээлтэй холбох, ертгийн сүлжээний кластер байгуулж зохион байгуулалттай ажлын байр бий болгох төслүүдийг улс, аймгийн бэлтгэн нийлүүлэлтийн сүлжээнд холбоно.	2020 - 2050	1.6 тэрбум ХЭДС	Ажлын хэсэг	<p>Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих 2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа /хөтөлбөр/-г Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 2 дугаар сарын 3-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор батлуулсан.</p> <p>Санхүүгийн дэмжлэг олгох үйл ажиллагааны зорилго нь ажлын байр бий болгох, хадгалах, бичил болон гарааны бизнесийг эхлүүлэх, эргэлтийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх, үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, сэргээхэд чиглэсэн барьцаагүй, хүүгүй санхүүгийн дэмжлэгийг эргэн төлөгдөх болон хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр олгох, бусад холбогдох дэмжлэг үзүүлэхэд оршино. <u>Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаанд:</u></p> <p>2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар өссөн дүнгээр 502 иргэн хамрагдаж, 2,355,094,450 төгрөгийг зарцуулсан байна. Арга хэмжээ тус бүрээр нь авч үзвэл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иргэнд олгох санхүүгийн дэмжлэгт 137 иргэн хамрагдаж, 1,124,000,000 төгрөгийг; - Малчдыг малжуулах арга хэмжээнд 22 иргэн хамрагдаж, 92,227,500 төгрөгийг; - Ахмадын санхүүгийн дэмжлэгт 248 иргэн хамрагдаж, 983,346,950 төгрөгийг; - Ажил олгогчийг дэмжихэд 21 иргэн хамрагдаж, 106,620,000 төгрөгийг; - Түрээсийн болон борлуулалтын дэмжлэг үзүүлэхэд 74 иргэн хамрагдаж, 48,900,000 төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна. 	70
45	эрхлэлтийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.	3.3.6. Салбарын тогтвортой хөгжлийг хангахад шаардлагатай мэдээллийн сан бүхий мэдээллийн системийг бий болгоно.	2020 - 2050	1,500.0 Дэлхийн банк	453.0	<p>Дэлхийн банкны “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл”-ийн санхүүжилтээр Монгол Улсын хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн системийг шинэчлэн хөгжүүлэх зорилгоор Хиймэл оюун ухаанд суурилсан Хөдөлмөр эрхлэлтийн цахим систем “Ejob” платформыг 2022 онд хэрэглээнд нэвтрүүлж ашиглалтад орууллаа. “Ejob” платформ нь Онлайн портал, мобайл аппликэйшн, хөдөлмөрийн ажилтнуудын ажиллах хэсэг /back office/ гэсэн 3 дэд систем 13 модулиас бүрдэнэ.</p> <p>Системийн хүрээнд хэрэглэгч өөрийн анкет буюу CV-г байгууллагуудад илгээх, амьдарч буй байршлаас хамааран 1-10 км радиусын хүрээнд ажил хайх, байршлаас үл хамааран ажлын байртай болох, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйлчилгээ, арга хэмжээнд хамрагдах боломжуудыг бүрдүүлсэн. Тухайлбал, гадаадад ажиллаж, амьдарч, сурч байгаа иргэн монголд байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудтай системээр дамжуулан холбогдож, гэрээт ажил, үүрэг гүйцэтгэх, мөн эх орондоо эргэж ирээд ажиллах боломжийг бүрдүүлсэн.</p> <p>Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны А/204 дүгээр тушаалын дагуу холбогдох ажлыг хийж, “Ejob” платформын үйл явцын талаарх тайлан мэдээг 10 хоног тутам авч нэгтгэн үр дүнг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдад танилцуулж байна. 2023 оны 6 дугаар сарын байдлаар “Ejob” платформд Бүртгэлтэй ажлын байрны тоо–29799, Ажил хайгчийн тоо–42918,</p>	100

					<p>Ажил олгогчийн тоо–7867, Ажилд зуучлагдсан иргэдийн тоо–9549, Мобайл аппликэйшн хэрэглэгчийн тоо - 9566 болсон байна.</p> <p>Системийн нэвтрүүлэлттэй холбоотойгоор иргэд олон нийтэд таниулах ажлын хүрээнд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны мэдээллийн цагаар нийт 64 албан хаагчдад танилцуулга мэдээллийг хийж, 25113 ажил хайгч иргэн болон 2405 ажил олгогч байгууллага руу “Ejob” платформын танилцуулга, мобайл аппликэйшны холбоосыг масс мессэжээр илгээсэн.</p> <p>Түүнчлэн “Онцгой байдлын үеийн дэмжлэг болон хөдөлмөр эрхлэлтийн төсөл”-ийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Дэлхийн банкны дэмжлэгтэйгээр Ejob” платформын чанарын баталгааны 18 сарын хугацаанд техникийн туслалцаа үзүүлэх мэдээллийн технологийн ахлах зөвлөхийг 2023 оны 6 дугаар сараас 12 дугаар сарыг дуусталх хугацаанд сонгон шалгаруулж, авч ажиллуулж байна.</p> <p>Мэдээллийн технологийн ахлах зөвлөх нь ажлын даалгаварт туссан ажил үйлчилгээ эсвэл аливаа алдаа, дутагдал, доголдол илэрвэл нэн даруй залруулах болон засвар шинэчлэлийг хийхэд тухай бүр мэргэжлийн туслалцаа үзүүлж хамтран ажиллана.</p>	
46	3.3.12. Хүн амын бүтээлч санаачилга, хандлага, ур чадвар, зан үйл болон үйл ажиллагааг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	<p>17.5 тэрбум</p> <p>Төслийн зүгээс профайлингийн үйлчилгээг Төрийн болон Хувийн хөдөлмөр эрхлэлтийн албадад нутагшуулах ажлын хүрээнд 2022 онд нийт 125.000 Ам Долларыг зарцуулахаар төлөвлөн</p> <p>Европын Холбооны санхүүжилтээр НҮБХХ-ийн “Тогтвортой</p>	<p>5000 хүн</p> <p>50000 хүн</p>	<p>Европын Холбооны санхүүжилтээр НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөрийн хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсад Тогтвортой хөгжлийн зорилготой уялдсан төсвийн төлөвлөлтөөр хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нь” төслийн багтай хамтран "Профайлинг" буюу ажилгүй иргэдийн хөдөлмөрлөх ур чадварыг үнэлэх, дутагдалтай ур чадваруудыг илрүүлж, тухайн хүнд тохирсон "Хувь хүний хөдөлмөр эрхлэлтийн төлөвлөгөө"-г гарган хэрэгжүүлдэг гадаад улсын туршлагыг нэвтрүүлж, 2022-2023 онд 50000 иргэнийг хамруулахаар төлөвлөгөө гарган ажиллаж байна.</p> <p>Энэ хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгээд байна.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үр дүнд суурилсан бодлого, төсвийн төлөвлөлт ба иргэн төвтэй хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээг хэрэгжүүлэх салбарын албан хаагчдыг сургах сургагч багш бэлтгэх” сургалтыг 2023 оны 6 дугаар сарын 5-7-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотод зохион байгуулсан. Салбарын сургагч багшийг бэлтгэх, 2024 оны хөдөлмөр эрхлэлтийн үр дүнд суурилсан бодлого, төсвийн төлөвлөлтийг хийх бэлтгэл ажлыг хангах зорилготой энэхүү сургалтад аймаг, нийслэл, дүүргийн хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар, хэлтсийн дарга, холбогдох мэргэжилтнээс бүрдсэн 160 гаруй албан хаагч оролцож, хөдөлмөр эрхлэх чадварын үнэлгээ (Профайлинг)-г “Ejob” платформд бүртгэх, туршиж үзэх, аргачлалыг судлах зэрэг шаардлагатай мэдлэг ур чадвараа ахиулж, тодорхой жишээг шийдвэрлэх байдлаар практик арга барилд суралцсан болно. - 2023 оны хагас жилийн байдлаар 12017 иргэнд үнэлгээ хийсэн. Ингэснээр тэдний онцлог хэрэгцээг тодорхойлж тохирсон ажил, үйлчилгээг санал болгох, шаардлагатай тооцоо, судалгааг гаргах боломж бүрдэх юм. - Профайлинг үйлчилгээний модулийг Ejob платформд хөгжүүлж, туршиж ажилд мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлэн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газартай хамтран ажиллаж байна. Профайлинг үйлчилгээнд 2022 онд хамрагдсан 9800 иргэний мэдээллийг Ejob платформд дата хөрвүүлэлтийн ажил хийгдэж байна. 	90

				хөгжлийн зорилттой уялдсан төсвийн төлөвлөлтөөр хөдөлмөр эрхлэлтийн шинэчлэлийг дэмжих нь” төслөөс санхүүжүүлж байна.			
47		3.3.13. “Залуу энтрепренершип” үндэсний хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	2020 - 2050	780.0 сая	Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр 1800 хүн	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 3 дугаар сарын 07-ны өдрийн А/62 дугаар тушаалаар “Залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх төсөл”-ийг зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулсан. Ажлын хэсгийн хүрээнд тогтоолын төсөл, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах саналыг боловсруулан, Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлж, батлуулахаар 2023 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдрийн 01/1319 тоот албан бичгээр Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлээд байна.	50
48		3.3.14. Гарааны бизнес эрхлэгч залууст бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.	2020 - 2050	800.0 сая төгрөг	75 хүн	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам санаачлан Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газартай болон холбогдох бусад хувийн хэвшлийн мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран Шилдэг стартап болон залуучуудын багт санхүүгийн дэмжлэг олгох улсын уралдааныг зохион байгуулж байна. Уралдааны зорилго нь Улсын хэмжээнд шинэ технологи, инновац шингээсэн гарааны бизнес эрхэлж буй залуучуудад гарааны санхүүжилт олгох, мэргэжлийн менторууд, бизнес эрхлэгчдээс зөвлөгөө авч бизнесээ илүү боловсронгуй болгох боломжийг бүрдүүлж, дараагийн шатны санхүүжилтийг олгох, бизнес санааг нь улсын хэмжээнд сурталчлан таниулах юм. Улсын аварга шалгаруулах уралдаан нь 2023 оны 5-р сарын 09-ний өдрөөс 2023 оны 6-р сарын 27-ны хооронд зохион байгууллаа. Уралдаанд: -Шинэлэг санаа бүхий стартап бизнесээ эхлүүлж байгаа залуус -15-34 насны Их, дээд сургууль болон МСҮТ-ийн суралцагчид байж болно -Залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх ОРОЛЦОО төслийн төгсөгчид хамрагдана. Зохион байгуулагдаж байгаа үе шатууд: Нэгдүгээр үе: 2023.05.10 - 05.25 - Бүртгэл, анкет /нийт 209 баг бүртгүүлсэн/ Хоёрдугаар үе: 2023.06.02 - 06.04 - Bootcamp /Анкетын шатанд тэнцсэн 20 баг оролцсон/ Гуравдугаар үе: 2022.06.05 - 06.21 - Хурдасгуур /шалгарсан 16 баг/ Дөрөвдүгээр үе: 2022.06.23 - "Final pitch day" эцсийн шалгаруулалт шилдэг 6 баг тодорно. Улсын аваргад шалгарсан эхний 6 багт “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан”-аас эргэн төлөгдөх нөхцөлгүйгээр нийт 99,000,000 төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон. Үүнд: 1-р байр 1 баг: 20,000,000 төгрөг /"Металанд метафорс" баг/	100

					2-р байр 2 баг: 17,000,000 төгрөг /"Eco pass", "AVR plus" багууд/ 3-р байр 3 баг: 15,000,000 төгрөг /"HybOrg", "One day JOB", "Хөөрхөн эрдэнэт" багууд/ тус тус шалгарч шагналын мөнгийг ХЭДС-аас олгосон болно.		
49		3.3.15. Гарааны бизнес эрхлэгчдэд зориулсан орчин үеийн санхүүжилтийн хэлбэрүүдийг нэвтрүүлж, санхүүгийн үр ашигтай тогтолцоог бүрдүүлнэ.	2020 - 2050	Төсөл 2019-2021 оны 12 сард дууссан	21 аймаг, 9 дүүрэг, нийслэлийн загвар төв	Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн санхүүжилтээр залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээний загвар төвийг улсын хэмжээнд буюу 21 аймаг, 9 дүүргийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар, хэлтсүүд болон Нийслэлийн хөдөлмөр эрхлэлтийн газрын дэргэд тус тус шинээр байгуулж, хөдөлмөр эрхлэлтийн шинэлэг үйлчилгээг залуучуудад хүргэн ажиллаж байна. Тус төв нь гарааны бизнес эрхлэх зөвлөгөө үйлчилгээ, бизнес сэтгэлгээ буюу энтерпренершип, үйл ажиллагаа явуулж буй залуучуудын жижиг дунд, үйлчилгээнд арга зүй, зөвлөгөө мэдээллийн чиглэлээр дэмжлэг үзүүлж байна. /финтек/ 2023 оноос эхлэн хувиараа хөдөлмөр эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгжийн бизнесийн үйл ажиллагаанд шаардагдах богино хугацааны эргэлтийн хөрөнгийн санхүүгийн дэмжлэг болох барьцаагүй, хүүгүй, эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй 400,0 мянгаас 1.0 сая хүртэл төгрөгийг санхүүгийн шинэ технологи (финтек) ашиглан цахим хэлбэрээр дамжуулан Улаанбаатар, Дархан-Уул хотын санхүүгийн байгууллагад олгоно. Шинэ технологи (финтек) ашиглан цахим хэлбэрээр олгох богино хугацааны эргэлтийн хөрөнгийн санхүүгийн дэмжлэгийг олгох санхүүгийн байгууллагыг Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газрын даргын баталсан ажлын хэсгийн тушаалаар сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулахаар бэлтгэл ханган ажиллаж байна.	100

Долоо. АМАР ТАЙВАН, АЮУЛГҮЙ НИЙГЭМ

50	7.3. Уламжлалт бус аюулын эрсдэлийг бууруулах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, зогсоох чадварыг бэхжүүлж, нийгмийн тайван орчныг бэхжүүлнэ.	7.3.7. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн арга байгууллага, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан өргөжүүлнэ.	2020 - 2050	99,4 сая вон	Сургалт зохион байгуулах: /Цагдаагийн байцаагч-30 Хүүхэд хамгааллын ажилтан-30 Хилийн хяналтын офицер-30 Эрүүл мэндийн салбарын мэргэжилтнүүд-30/-Удирдамжийн практик хэрэглээг дэмжих; -Удирдамжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих;	Эмэгтэйчүүдийг бэлгийн дарамтад өртөж, хохирогч болохоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр БНСУ-ын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хүрээнд тус улсын Жендэрийн тэгш эрх, гэр бүлийн яамтай хамтран "Монгол Улс дахь эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хохирогчдод тусалцаа үзүүлэх" төслийг "Хүйсийн тэгш эрх төв" ТББ-тай 2019 оноос эхлэн хамтран хэрэгжүүлж байна. Энэхүү төслийн 2023 оны төлөвлөгөөг БНСУ-ын Жендэрийн тэгш эрх, гэр бүлийн яамтай хамтран боловсруулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Төлөвлөгөөний хүрээнд дараах арга хэмжээг эхний хагас жилийн байдлаар хэрэгжүүллээ. Үүнд: -Нийт хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогч болох 43 хүн "Хүйсийн тэгш эрх төв" ТББ-аас үйлчилгээ авахаар хандсанаас 17 нь бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртсөн, 26 хохирогч нь гэр бүлийн хүчирхийлэл, ажлын байрны бэлгийн дарамт, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, гэр бүлийн маргаан, хүүхдийг асран хамгаалах эрхийн талаар мэдээлэл зөвлөгөө авсан. -2023 оны 05 дугаар сард Гадаад хэргийн яам, Тайланд улсад Монгол Улсаа төлөөлөн суугаа ЭСЯ, ТЕГ, ЭЦА, ГХСУАЗЗАА-уудын төлөөлөлтэй хамтран ажиллах замаар нийт 3 улсаас (Макао, Лаос, Тайланд) 10 хохирогчийг эх	100
----	--	--	-------------	--------------	--	--	-----

				80,0 сая	Эмэгтэйчүүдийг бэлгийн дарамтад өртөж, хохирохоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр арга хэмжээний төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг хангаж ажиглана.	орондоо аюулгүйгээр эгүүлэн авчрах ажиллагааг зохион байгуулсан. Эдгээр хохирогч хууль, эрүүл мэнд, нөхөн сэргээх үйлчилгээнд хамруулсан. -7 хохирогч мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалтад хамрагдсан. Үүнээс 6 нь төгссөн ба үлдсэн 1 нь суралцаж байна. -Суралцаж буй чиглэлийн хувьд үсчин, гоо сайханч, маникюр гэсэн чиглэлээр суралцаж байна.	
51	7.3. Уламжлалт бус аюулын эрсдэлийг бууруулах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох чадавхыг бэхжүүлж, хүн-нийгмийн амар тайван орчныг бэхжүүлнэ.	7.3.11. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөж байгаа ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг хамгаалах төрөлжсөн түр хамгаалах байр, гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчдод мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх төвийг байгуулна.	2020 - 2050	138,7 сая төг	Түр хамгаалах байр, Нэг цэгийн үйлчилгээний төв /ТХБ, НЦҮТ/-ийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж дээшилсэн байна.	Улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа 35 Түр хамгаалах байр, Нэг цэгийн үйлчилгээний төвд 2023 эхний эхний хагас жилийн байдлаар шинээр ирсэн 1508 иргэнээс 1173 хүүхэд /670 эмэгтэй 57,1%, 503 эрэгтэй 42,9%/ 335 насанд хүрэгч, урт хугацаагаар байрлан үйлчилгээ авч буй 298 иргэнээс 256 хүүхэд /137 эмэгтэй 53,5%, 119 эрэгтэй 46,4%/, 42 насанд хүрэгч нийт 1806 иргэнд түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээ үзүүлж байна.	100
Нийт арга хэмжээний хэрэгжилт							86.3%

“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН 2023 ОН Ү ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ЯВЦЫН ТАЙЛАН МЭДЭЭ[1]

№	Шалгуур үзүүлэлт[2]	Хэмжих нэгж[3]	Суурь түвшин[4]		Зорилтот түвшин[5]		Тайлант хугацааны хүрсэн түвшин[6]	Шалгуур үзүүлэлтийн тайлбар[7]	Мэдээлэл цуглуулах арга зүй, эх үүсвэр[8]	Тайлбар (Зорилтот түвшинд хүрээгүй бол шалтгаан нөхцөлийн тайлбар)[9]	Хариуцах байгууллага
			Он	Түвшин	Он	Түвшин					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	Хүний хөгжлийн үзүүлэлт	индекс	0.74	0.77	0.85	0.9	2020 оны байдлаар ХХИ 0.774	Үндэсний статистикийн хороо	Статистик мэдээ	Жилд нэг удаа	Үндэсний статистикийн хороо
9	Нийт төгсөгчид ажил эрхэлж байгаа төгсөгчдийн нээлэх хувь (МСҮТ, их, дээд сургууль)	хувь	76.5	90	95	100	2021 оны 7 сарын байдлаар 51.5%	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын төв	Статистик мэдээ	Жилд нэг удаа	Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
11	Хүн амын дундаж наслалт	жил	70.2	74	78	82	2020 оны байдлаар дундаж наслалт 70.71	Үндэсний статистикийн хороо	Статистик мэдээ	Жилд нэг удаа	Үндэсний статистикийн хороо
21	Дундаж ба түүнээс дээш давхаргын иргэдийн эзлэх хувь	хувь	71.6	80	85	95	Үндэсний статистикийн хороо гаргана	Үндэсний статистикийн хороо	Салбарын тайлан	2 жилд нэг удаа	Үндэсний статистикийн хороо
22	Ядуурлын түвшин	хувь	28.4	20	15	5	2020 оны тоо 1212.mn дээр байршуулаагүй байна.	Үндэсний статистикийн хороо	Салбарын тайлан	2 жилд нэг удаа	Үндэсний статистикийн хороо
26	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын нийгмийн даатгалд хамрагдсан хувь	хувь	2020	84.4	2025	90	81.5%	2023 оны 1 дүгээр улирлын байдлаар ажиллах хүчний 81.5 %-ийг нийгмийн даатгалд хамруулсан байна. Даатгуулагчийн тоог 2023 оны 4 сараар авав.	Нийгмийн даатгалын мэдээллийн нэгдсэн сан, ҮСХ-ны 1212.mn сайт	Зорилтод түвшний үзүүлэлт жилд нэг удаа гардаг.	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
27	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	хувь	61	63	65	70	2021 оны 2 улирал- 56,8 хувь	Үндэсний статистикийн хороо, Ажиллах хүчний судалгаа	Үндэсний хэмжээний түүвэр судалгаа	Улирал бүр	Үндэсний статистикийн хороо

28	Ажилгүйдлийн түвшин	хувь	8.6	7.8	7	3	Ажиллах хүчний судалгаа 2021 он 2021 оны 21-р улирлын байдлаар 8.4%	Үндэсний статистикийн хороо, Ажиллах хүчний судалгаа	Үндэсний хэмжээний түүвэр судалгаа	Улирал бүр	Үндэсний статистикийн хороо
----	---------------------	------	-----	-----	---	---	---	--	------------------------------------	------------	-----------------------------